

Suradnja učitelja i roditelja - povezanost učiteljskih i roditeljskih procjena

---

Dijan, Antea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:035631>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studiji za učitelje

Antea Dijan

**Suradnja učitelja i roditelja – povezanost učiteljskih
i roditeljskih procjena**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studiji za učitelje

Suradnja učitelja i roditelja – povezanost učiteljskih i roditeljskih procjena

Diplomski rad

Student/ica:

Antea Dijan

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Slavica Šimić Šašić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Antea Dijan**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Suradnja učitelja i roditelja – povezanost učiteljskih i roditeljskih procjena** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 17. srpanj 2023.

Sadržaj

1.	<u>Uvod</u>	1
2.	<u>Suradnja ili partnerstvo: Terminološko određenje</u>	2
3.	<u>Suradnja: njezini konteksti u relaciji sa subjektima suradnje</u>	5
3.1.	<u>Socijalni kontekst suradnje – roditelja i učitelja</u>	5
3.1.1.	<u>Uloga roditelja u partnerstvu</u>	5
3.1.1.1.	<u>Tumačenje i pregled roditeljske uključenosti</u>	7
3.1.2.	<u>Uloga učitelja u partnerstvu</u>	9
3.2.	<u>Suradnja i partnerstvo u kontekstu odgojno – obrazovnog procesa i školskog ozračja</u>	10
4.	<u>Partnerstvo – kako ga postići?: okosnice, utjecaj partnerstva na prosperitet učenika, stav prema suradnji/partnerstvu, predrasude</u>	13
4.1.	<u>Prihvatanje sebe i rad na sebi kao put ka suradnji s drugima</u>	13
4.2.	<u>Komunikacija – mediji manifestacije emocija</u>	15
4.3.	<u>Kako postići partnerstvo?</u>	16
4.3.1.	<u>Tradicionalno i suvremeno shvaćanje suradnje i roditeljske uključenosti – predrasude i prepreke u uspostavljanju odnosa</u>	22
4.4.	<u>Osobine ličnosti i suradnja</u>	24
4.5.	<u>Uloga suradnje učitelja i roditelja u prosperitetu učenika</u>	24
5.	<u>Cilj istraživanja</u>	25
6.	<u>Cilj i hipoteze istraživanja</u>	26
7.	<u>Metodologija</u>	26
7.1.	<u>Opis uzoraka</u>	26
7.2.	<u>Mjerni instrument</u>	29
7.3.	<u>Postupak provođenja istraživanja</u>	30
8.	<u>Analiza podataka</u>	30
8.1.	<u>Percepcija suradnje kod učitelja i roditelja - kvaliteta komunikacije, volontiranje i stav prema suradnji</u>	30
8.2.	<u>Spolne razlike u procjeni suradnje – majke i očevi</u>	33
8.3.	<u>Postoji li povezanost između učiteljskih i roditeljskih procjena suradnje?</u>	33
8.4.	<u>Povezanost percepcije suradnje s osobinama ličnosti</u>	34
9.	<u>Rasprava</u>	36
10.	<u>Zaključak</u>	38
11.	<u>Literatura</u>	40

Suradnja učitelja i roditelja – usporedba procjena učitelja i roditelja

Sažetak

Partnerstvo između roditelja i učitelja je suradnički odnos između dva ključna sudionika u obrazovanju djeteta. Ovo partnerstvo uključuje razmjenu informacija, zajednički rad na postavljanju ciljeva i redovitu komunikaciju kako bi se podržavao djetetov akademski i osobni razvoj. U ovom partnerstvu i roditelji i učitelji trebaju imati aktivnu ulogu u pružanju podrške u obrazovanju djeteta. Roditelji mogu podržati djetetovo učenje stvaranjem pozitivnog kućnog okruženja, postavljanjem očekivanja i ciljeva za djetetov akademski uspjeh te komuniciranjem s učiteljima o djetetovom napretku i problemima. Učitelji, s druge strane, mogu podržati djetetovo učenje pružanjem visokokvalitetne nastave, stvaranjem sigurnog i ugodnog učioničkog okruženja i redovitom komunikacijom s roditeljima o djetetovom napretku i poboljšanju.

Cilj istraživanja bio je istražiti percepciju suradnje kod učitelja i roditelja, postoje li spolne razlike u procjeni suradnje, ima li poveznice između procjena učitelja i roditelja te njihov stav o kvaliteti suradnje u relaciji sa osobinama ličnosti. Podaci su prikupljeni u školama, a upitnik je podijeljen u papirnatom obliku. Rezultati su pokazali da roditelji i učitelji komunikaciju vide kao zadovoljavajuću, stav prema suradnji je pozitivan u obje skupine, dok razinu roditeljske uključenosti ocjenjuju kao nisku. U roditeljskim procjenama suradnje nema razlike kod očeva i majki. Nadalje, rezultati pokazuju da su učitelji s boljim stavom prema suradnji otvoreniji prema uključivanju roditelja, ali su i roditelji sa pozitivnijim stavom spremniji na uključenost. Naposljetku, osobine ličnosti poput emocionalne stabilnosti, ekstraverzije i savjesnosti pokazuju povezanost sa stavom prema suradnji i kvalitetom komunikacije kod učitelja dok ugodnost pokazuje povezanost sa kvalitetom komunikacije, savjesnost sa roditeljskom uključenosti te ugodnost, savjesnost i intelekt sa stavom prema suradnji kod roditelja.

U konačnici, partnerstvo između roditelja i učitelja ključno je za poticajno okruženje u kojem će dijete dostići svoj potencijal. Radeći zajedno, roditelji i učitelji mogu pomoći da dijete dobije najbolje moguće obrazovanje i podršku za svoj rast i razvoj.

Ključne riječi: partnerstvo, roditelji, učitelji, razvoj

Cooperation between teachers and parents - comparison of teachers' and parents' evaluations

Abstract

A parent-teacher partnership is a collaborative relationship between two key participants in a child's education. This partnership involves sharing information, working together to set goals, and regular communication to support the child's academic and personal development. In this partnership, both parents and teachers should play an active role in providing support in the child's education. Parents can support their child's learning by creating a positive home environment, setting expectations and goals for their child's academic success, and communicating with teachers about their child's progress and problems. Teachers, on the other hand, can support a child's learning by providing high-quality instruction, creating a safe and comfortable classroom environment, and communicating regularly with parents about the child's progress and improvement.

The goal of the research was to investigate the perception of cooperation among teachers and parents, whether there are gender differences in the evaluation of cooperation, whether there is a link between the evaluations of teachers and parents and their attitude about the quality of cooperation in relation to personality traits. The data was collected in schools, and the questionnaire was distributed in paper form. The results showed that parents and teachers see communication as satisfactory, the attitude towards cooperation is positive in both groups, while they rate the level of parental involvement as low. There is no difference in parental assessments of cooperation between fathers and mothers. Furthermore, the results show that teachers with a better attitude towards cooperation are more open to involving parents, but parents with a more positive attitude are also more willing to be involved. Finally, the personality traits of emotional stability, extraversion and conscientiousness show a connection with the attitude towards cooperation and the quality of communication among teachers, while pleasantness shows a connection with the quality of communication, conscientiousness with parental involvement, and pleasantness, conscientiousness and intellect with the attitude towards cooperation among parents.

Ultimately, a parent-teacher partnership is key to a nurturing environment in which a child will reach their potential. By working together, parents and teachers can help ensure that children receive the best possible education and support for their growth and development.

Key words: partnership, parents, teachers, development

1. Uvod

Odnos između roditelja i škole se apostrofira kao važan čimbenik te je kvalitetna suradnja učitelja i roditelja imanentna za napredak djeteta. Roditelji, kao primarni uzor, imaju važan utjecaj u pripremi za školu te kakav stav će učenici imati prema školi i radu. Nakon polaska u školu djeca se susreću s novom sredinom, vršnjacima i autoritetom koji im nije roditelj, ali je jednako važan za stav prema školi – a to je učitelj (Klarin, 2006). Škola je kao jedan jedinstveni organizam koji ima svoju homeostazu, mnoštvo organa od kojih svaki odrađuje svoju posebnu ulogu. Koliko god savršen i ljudski organizam ponekad podbaci, pa se tako ponekad događaju i barijere u komunikaciji i suradnji koje mogu narušiti povjerenje, kvalitetu rada i spriječiti potpuni emocionalni i akademski napredak djeteta.

Tema suradnje odgojitelja/učitelja i roditelja je aktualna tema jer često govori o sukobima između škole i roditelja koji ne mogu pronaći zajednički jezik. Roditelji zahtijevaju od škole da odgaja i obrazuje njihovu djecu, dok s druge strane učitelji pretpostavljaju da odgoj kreće iz kuće. Naravno ovakve rečenice i situacije pokazuju koliko je važno pozabaviti se i mitovima i predrasudama kako bi se mijenjale ovakve miskoncepcije (Tokić, 2020).

„Kada jedan dio organizma ne funkcionira ili ne izvršava svoju ulogu, ostatak osjeća posljedice.“ (Grant, 2005:199) Na ovaj način možemo promatrati svaki suradnički odnos, pa i onaj koji se postiže u okviru odgojno – obrazovnih ustanova. Dakle, ako se pojavljuju teškoće u komunikaciji ili učesnici u komunikaciji nisu spremni na suradnju, to može ostaviti traga na cjelokupnu školsku i razrednu klimu i u konačnici na djetetovu percepciju škole, akademski i osobni uspjeh. Ono što utječe na tijek same suradnje su i osobine ličnosti kod učitelja i roditelja. Pozitivne osobine (poput ekstroverzije, savjesnosti, emocionalne stabilnosti...) su u radnom i suradničkom okruženju poželjnije i doprinose boljim rezultatima (Prša, 2016).

Problemi koji će se istražiti u nastavku su koliko je zapravo kvalitetna suradnja i postoji li uopće kvalitetna i aktivna suradnja roditelja i učitelja u školama, kakav je stav učitelja i roditelja o suradnji.

2. Suradnja ili partnerstvo: Terminološko određenje

Prije nego što istražimo neke kontekste suradnje i što ona uključuje, valja razjasniti terminologiju *suradnje i partnerstva* te kojim terminima ćemo se koristiti kroz rad. Već u prvim rečenicama, pa i u samom naslovu rada spominjemo suradnju, taj pojam se koristi u razgovornom jeziku, ali i u literaturi i opisuje dvoje ljudi koji rade zajedno – u ovom slučaju učitelje i roditelje. Mogli bi iz toga zaključiti da su ta dva pojma istoznačna, a prema tome i izjednačena u praksi, no to ipak nije slučaj (Ljubetić, 2014). Pintar (2018) opisuje suradnju kao pojam koji se koristi sveobuhvatno i to češće od partnerstva. Međutim, pojam *suradnja* neadekvatno opisuje i naglašava stvaran odnos između odgojitelja/učitelja i roditelja. Nadalje, Pintar (2018) pronalazi razlike na sljedeći način: **Suradnja** opisuje podržavajući odnos u kojem roditelji i učitelji simultano, ali zasebno djeluju i napreduju u kontekstu odgoja, te su neizbježno njihove uloge međuovisne. Nadalje, suradnju u odnosu na partnerstvo možemo definirati kao služben i plošan odnos. S druge strane, **partnerstvo** opisuje neraskidiv međuodnos u kojem zajedničkim aktivnostima učitelji i roditelji planiraju, međusobno se podržavaju i napreduju prema željenim ciljevima.

Ljubetić (2014) definira partnerstvo „kao **najvišu razinu suradničkih odnosa** pojedinca iz obiteljske zajednice i vrtića/škole usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja...“ (Ljubetić, 2014:4) Iako su to različiti pojmovi, zajednički im je prije spomenuti cilj, a to je naravno prosperitet učenika (Mavračić Miković, 2019).

Suradnja nije samo odnos, već je određena i zakonom. Prema pravilniku NN 34/ 2014 – 6013, članak 4 kaže:

- 1) Razredništvo je skup poslova učitelja – razrednika na izvedbi odgojno-obrazovnog plana i programa rada razrednog odjela.
- 2) Razredništvo se ostvaruje u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima, posrednom radu roditeljima/starateljima/skrbnicima, stručnim suradnicima i učiteljima razrednog vijeća i u ostalim poslovima koji proizlaze iz neposredno odgojno-obrazovnog rada. (...)

Nadalje u okviru članka 4 poslovi koji su vezani uz roditelje i određeni zakonom su:

- „– održavanje informacija za roditelje,
- ostali oblici suradnje i aktivnosti s roditeljima,
- organizacija i vođenje roditeljskih sastanaka,
- redovito obavještavanje roditelja o postignućima i napredovanju učenika (...)

Kroz ovaj rad zbog općenitosti svih sfera koje će biti dotaknute koristit ćemo pojam suradnja iako će se ponekad raditi o partnerstvu. Nadalje, možemo reći da se na neki način uvijek govori o surađivanju svih faktora u odgoju i obrazovanju jer okolnosti tog sustava stvaraju okružje u kojem on ne može funkcionirati ako faktori odgoja i obrazovanja djeluju potpuno odvojeno. U konačnici ono što čini razliku između suradnje i partnerstva u praksi je jačina međusobnog djelovanja, a time i utjecaja koji faktori odgoja i obrazovanja imaju jedni na druge tako što međusobno oplemenjuju svoja znanja i sposobnosti (Pintar, 2018).

Pintar, prema Ljubetić (2012), navodi još više razlika u praksi, primjerice za suradnju su prepoznatljive odrednice *povremeno* uključivanje roditelja, djelovanje bez međusobne komunikacije i planiranja i sustav u kojem se roditeljsko mišljenje drži kao „manje vrijedno“. Takav pristup prema sponi roditelja i učitelja, dvosmjernom komuniciranju i djelovanju možda uključuje neku obveznu razinu informiranja i planiranja, ali je daleko od partnerstva prema kojem bi trebali težiti za dobrobit naših učenika. Roditelji trebaju biti uključeni u sve aktivnosti škole, aktivnosti svoje djece izvan kućnog okružja te im treba biti ponuđen i profesionalni uvid u odgoj i obrazovanje njihovog djeteta (Pintar, 2018) .

Tablica 1. Razlike suradnja ↔ partnerstvo (Ljubetić, 2014)

Čimbenici	Suradnja	Partnerstvo
Roditelji	<ul style="list-style-type: none"> • Poimanje roditelja kao „suprotne strane“ • Roditelj sudjeluju u aktivnosti po potrebi • Roditelji su needucirani i neupućeni o svojim pravima i vezanih uz ukupni odgojno - obrazovni proces • Uključeni su samo kada je potrebno, uglavnom na poziv 	<ul style="list-style-type: none"> • Roditelji su partneri i primarni učitelji djece • Informirani su i uključeni u aktivnosti vezane uz školu • Educirani su o svojim pravima vezanih uz ukupni odgojno – obrazovni proces • Roditelji su u školu dobrodošli bez ograničenog vremena u njoj
Osooblje odgojno – obrazovne ustanove	Tijekom formalnog obrazovanja nedovoljno educirani o važnosti	Kompetentni za rad s roditeljima te su tijekom školovanja educirani o

	partnerstva i uspješnog odnosa s roditeljima	važnosti partnerskog odnosa
Ciljevi	Individualni ciljevi koji su jednosmjerni i međusobno neovisni	Ciljevi su opći, međusobno ovisni, a svaka aktivnost ima za cilj dobrobit djeteta
Osjetljivost prema potrebama obitelji	Učitelji i stručno osoblje ne prepoznaju potrebe obitelji	Učitelj i osoblje su osjetljivi i prepoznaju potrebe obitelji
Položaj u odnosu	Odnosi su hijerarhijski posloženi, učitelji kao stručne osobe zauzimaju položaj i stav u kojem su iznad roditelja	Odnosi između svih sudionika su ravnopravni
Komunikacija	Komunikacija se događa rijetko, u slučaju potrebe (najčešće kada se radi o nekom problemu), površna	Komunikacija je konstantna, otvorena, ravnopravna, empatična i osnažujuća
Inicijativa	Inicijativu gotovo uvijek preuzima škola	Inicijativu preuzimaju podjednako svi sudionici
Motivacija	Motivacija za poboljšavanjem odnosa je niska te se javlja želja za partnerstvom samo u situacijama kada je potrebna pomoć škole, financijska pomoć...	Postoji velika intrinzična motivacija i želja za izgradnjom uspješnih odnosa
Aktivnosti škole i roditelja	Aktivnosti obuhvaćaju površno informiranje o postignućima djeteta i upute za obavljanje školskih obveza	Svi jednako sudjeluju u izgradnji kurikuluma i evaluaciji
Sustavi: Obitelj ↔ škola ↔ lokalna zajednica	Sustavi se u potpunosti samostalno funkcioniraju, a surađuju samo po potrebi	Sustavi se percipiraju međuovisnima te su zbog toga u stalnoj interakciji

3. Suradnja: njezini konteksti u relaciji sa subjektima suradnje

3.1. Socijalni kontekst suradnje – roditelja i učitelja

Suradnja učitelj – roditelji je zapravo više od suradnje – to je partnerstvo u kojem zajedno napredujemo i radimo za dobrobit učenika bez obzira na osobne razlike. Svi odnosi moraju biti isprepleteni poštivanjem i uvažavanjem jer svaki akter u obrazovanju ima svoju ulogu, iako su sve različite, one upravo tako doprinose unaprjeđenju rada. Esencijalno je naglasiti da komunikacija mora biti dvosmjerna jer se u protivnom neće postići optimalna suradnja te se time u produžetku može narušiti učenikov školski uspjeh ili odnos prema školi (Hercigonja, 2020). Da bi shvatili što oblikuje učenika i njegove socijalne kompetencije potrebno je pogledati najvažnije faktore socijalizacije koje ga okružuju: roditelji, a zatim učitelji i njihovi vršnjaci. Svaki od tih faktora ima različite načine na koje utječu na učenika. Mjera u kojoj faktori socijalizacije djeluju na dijete se mijenja kroz njegovo djetinjstvo i školovanje (Klarin, 2006). No koja je uloga roditelja i učitelja u socijalnom kontekstu učenikovog razvoja kada ih promatramo kao zasebne odrednice?

3.1.1. Uloga roditelja u partnerstvu

Roditelji su važna figura u djetetovu životu, a posebno u ranijem djetinjstvu. Pojam roditeljstva je dobro definiran i u literaturi minuciozno istražen pojam te s pouzdanošću, čak i bez poznavanja sve literature, možemo konstatirati da su odnosi u obitelji indikatori u kojem smjeru će se učenik prilagođavati i participirati u društvu. Odnos učenika prema ljudima u okolini daje uvid u dinamiku odnosa i način komunikacije koje dijete promatra i koristi u svojoj obitelji (Klarin, 2006).

Prema istraživanjima postoje dvije dimenzije roditeljstva: emocionalnost (podrška, ljubav, razumijevanje..) i kontrola (podraumljeva nadzor, zahtjeve...). Prema tim dimenzijama razlikujemo četiri tipa roditeljstva:

a. Autoritativni

U ovom stilu roditeljstva roditelji pokazuju podršku i ljubav i puštaju dijete da izražava svoje osjećaje. Sa djetetom imaju otvorenu komunikaciju i kada se ne slažu sa njegovim odlukama jasno to izražavaju i zajedno sa djetetom pokušavaju doći do rješenja. Djeca koja odrastaju uz ovakav stil roditeljstva uče ispravno komunicirati, izražavati svoje želje, uče se obvezama i prihvaćaju odgovornost.

b. Autoritarni

Autoritarni roditelji pokazuju visoku kontrolu nad djetetom, ne uvažavaju djetetove osjećaje te pokazuju nisku emocionalnost. Često komuniciraju agresivno – vikanjem, naređivanjem. Djeca autoritarnih roditelja imaju nisko samopoštovanje i česte promjene raspoloženja.

c. Permisivni

Permisivni roditelji pokazuju ljubav, ali imaju jako nisku razinu kontrole. Nisu dovoljno uključeni, a takav pristup prisiljava djecu da sam donose odluke iako za to nisu zreli. To dovodi do nesigurnosti i nepoznavanja granica, pa djeca mogu biti agresivna i impulzivna.

d. Indiferentni

Indiferentni roditelji pokazuju nisku razinu emocionalnosti i kontrole. Nezainteresirani su i hladni prema djeci. Djeca indiferentnih roditelja često imaju loš uspjeh u školi i nedovoljne socijalne kompetencije (Deglin, 2016).

Biti partner, a kasnije i roditelj, uz pozitivne osjećaje koje nosi, na pojedince stavlja i veliku odgovornost. Roditeljstvo je težak posao koji uključuje zadovoljavanje osnovnih djetetovih potreba poput hrane i fizičke sigurnosti, ali i emocionalnih potreba. Majčinstvo i očinstvo između ostalog uključuje promicanje privrženosti i brižnosti s ciljem bolje komunikacije s djetetom, zatim zahtijeva znanje o dječjem razvoju da znaju što očekivati od djeteta u određenoj dobi da bi ono razvilo svoj puni potencijal (Brajša – Žganec i sur. 2014). Djeca svojim karakterom i ponašanjem utječu na svoje roditelje, a i njihov odnos. No, na djetetu nije da kroji obiteljsko ozračje niti je ono krivo za dobro/loše ozračje već je na odraslima u njihovom okružju da reguliraju odnose i ponašanja. Svi roditelji nailaze na barijere te u tim trenucima oni donose odluke pomoću kojih ih pokušavaju prijeći i donijeti najbolja rješenja za svoju djecu. Bez tog osjećaja osobne odgovornosti ne možemo govoriti ni o odgovornom roditeljstvu (Milanović i sur. 2014). Obitelj je zajednica koja teži za adaptacijom, homeostazom te u konačnici opstankom (Klarin 2006), a podložna je utjecaju vanjskih i unutarnjih čimbenika koji mogu odrediti dinamiku odnosa između članova obitelji (Brajša – Žganec i sur. 2014). Okosnice i zadaće roditeljstva se ne mijenjaju, ali se mijenjaju okolnosti poput potrebe za poslom, uloge muškaraca i žena u društvu... Primarna funkcija i zadaća roditelja podrazumijeva moralnu obvezu ispunjenja primarnih i sekundarnih ljudskih potreba (Jurković, 2017) koje se ispunjavaju određenim redoslijedom počevši od fizioloških potreba koje slijede potreba za sigurnosti i socijalne potrebe (Varga, 2011). Zadaće obitelji su mijenjale stupanj važnosti, ali se ta važnost nikada nije smanjila (Jurković, 2017).

Suvremeno roditeljstvo pred sobom nailazi na mnoge poteškoće i izazove. Osim promjena društvenih okolnosti dogodile su se i velike promjene u načinu na koji gledamo na

roditeljstvo, djecu i cjelokupnu obiteljsku dinamiku. Upravo zbog mnogih saznanja i informacija o roditeljstvu, djetinjstvu, odgojno – obrazovnom procesu, roditelji mogu osjećati zasićenost velikom količinom informacija. Odgojitelji i učitelji u takvim trenucima roditeljima mogu pružiti potrebne informacije i podršku te ih tako osnažiti u njihovim ulogama, ali i u suradnji. Aspekt suradnje je i davanje podrške roditeljima. Ono što treba imati na umu je da su roditelji stručnjaci u odgoju, a odgojitelji, učitelji i stručni suradnici s njima dijele svoje znanje (Višnjić Jetvić i sur. 2018). Odgoj i obrazovanje djece čine važne temelje ne samo obitelji, već i cijelog društva. Dakle, odgojni aspekt škole je imperativ za napredovanje čovječanstva u cjelini. Već pogledom na tako široku sliku i okolnosti odgoja i obrazovanja postaje jasno da je suradnja između roditelja, odgojitelja, učitelja i društva neodvojiva te da zahtjeva međusobno djelovanje i pomaganje (Pintar, 2018).

3.1.1.1. Tumačenje i pregled roditeljske uključenosti

Roditelji u suradnji sa školom dobivaju uvid u ponašanje djeteta, načinu na koji komunicira i igra se s drugima kada nije sa svojom obitelji. Davanje uvida u cijeli odgojno – obrazovni proces i položaj njihove djece u njemu daje roditeljima osjećaj prihvaćenosti i pripadnosti koji stvara i snažan temelj te povjerenje prema školi i učiteljima. Uvid u odgojno – obrazovni proces osnažuje roditeljski utjecaj na djetetove stavove prema školi i njihovim utjecajima na odgojno – obrazovni proces. Takvim shvaćanjem roditeljske uloge u školi se odašilje poruka da su nam bitni roditelji, njihovi osjećaji, njihova uloga te načini na koji od njih možemo učiti. Dobrobiti roditeljske uključenosti uglavnom su već poznate i roditeljima i učiteljima međutim taj aspekt se ipak često izostavlja u praksi. Roditelji uglavnom nisu inicijatori suradnje te neće tražiti veću uključenost od učitelja (većinom sudjeluju da bi dobili povratne informacije o uspjehu svoje djece (Višnjić Jevtić i sur. 2018). Pogled na roditeljsku uključenost revolucionizirala je Bridget Plowden u 1967. godini s prvim provedenim istraživanjem. Roditelji sudjeluju u odgoju i obrazovanju djeteta najviše od kuće, ali i iz škole - ukoliko je ostvarena uspješna suradnja ta dva konteksta su umrežena i povezana stvarajući okruženje pogodno za učenje (Sušan Gregorović, 2018). Svaka roditeljska uključenost ne nosi istu važnost i težinu. Na koji način je roditelj uključen? Pasivno ili aktivno? Je li roditelj u mogućnosti u potpunosti i kvalitetno posvetiti dio svog vremena radu s djetetom? Koliko traje ta interakcija? To su sve pokazatelji koliko je uspješna roditeljska uključenost (Bedeniković, 2009).

Mnogi iz iskustva ili poznanstva, iako nisu povezani s odgojno – obrazovnim procesom, mogu zamijetiti preokret u pogledu na uključivanje roditelja u odgojno – obrazovni proces nekada i sada. Razlog tome su provedena istraživanja o razvoju djeteta, funkcioniranju škole, ulozi obitelji (...) koja su dovela do novih spoznaja i uvjetovala promjenu u pristupu ka učenicima i njihovim obiteljima – našim partnerima.

Ljubetić (2014) ističe jednu važnu paradigmu, a to je svjesnost važnosti suradnje i njezinih beneficija, ali unatoč tome odgojno-obrazovne ustanove s roditeljima postupaju kao s realizatorima koji postupaju prema njihovim željama i zamislima ignorirajući želje i zamisli roditelja. Pogled na suradnju kao hijerarhijski poredak, a ne ravnopravno donošenje odluka dolazi od toga što se učitelji i stručni suradnici mogu postaviti kao profesionalci prema roditeljima koji ne posjeduju stručna znanja. Nadalje, u terminu koji smo upoznali i u ovom radu, a to je „roditeljska uključenost“, možemo prepoznati pasivan pristup prema ulozi roditelja kao nekoga tko se mora uključiti jer će u suprotnom neuspjeh učenika biti smatran njihovom pogreškom. Prema tome, takav pristup potrebno je mijenjati takav pogled i stav u praksi, a jedan od tih je i da se prepozna da roditelji na vlastite načine uvijek podupiru školu, a njihovo uključivanje u rad škole je samo još jedan od načina na koji to čine. Prema Bakkeru, Denessenu i Brus-Leaevnu (2007) postoje tri oblika uključenosti roditelja, a to su: učenje i rad s djecom kod kuće, komunikacija s učiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom i aktivno sudjelovanje u aktivnostima škole (Tokić 2020). Ovo istraživanje uključit će komunikaciju i aktivno sudjelovanje u aktivnostima škole.

Važni koncepti roditeljske uključenosti uključuju komunikaciju i volontiranje, a to su ujedno i koncepti koji će biti obrađeni u istraživanju u okviru ovoga rada. U pogledu prosperteta učenika, komunikacija između roditelja i učenika pridonosi svijesti o napretku i o zadaćama kojima će se postići taj napredak. Nadalje, komunikacija utječe i na donošenje odluka koje su vezane uz učenika, a roditelji bolje razumiju školski program (Zukrović, 2013).

Volontiranje pridonosi većoj povezanosti i komunikaciji između odraslih i djece, učenici imaju priliku naučiti nove vještine od roditelja volontera, dok roditelji imaju priliku bolje razumjeti učiteljsku ulogu, ali i razviti osjećaj da su dobrodošli u školi (Zukrović, 2013).

Pravi pristup i podrška od škole i učitelja mogu samo beneficirati obiteljima svih učenika dok se roditeljima u validaciji njihovih osjećaja i želja pruža podrška u izvršavanju roditeljskih obveza (Mavračić Miković, 2019).

3.1.2. Uloga učitelja u partnerstvu

„Ako učitelj voli svoj posao, on je dobar učitelj. Ako voli učenika kao otac ili majka, on je bolji od onog učitelja koji je pročitao sve knjige, ali ne voli svoj posao, ni učenike. Kad učitelj sjedini ljubav prema poslu i prema učenicima – on je savršen učitelj.“ - L. N. Tolstoj (Silov, 2002)

Prije svega, odgojitelji su prvi koji preuzimaju ulogu roditelja te na sebe preuzimaju dio njihovih zadaća. Oni pripremaju buduće učenike za školu i sve izazove učenja, uspješne komunikacije i rješavanja sukoba. Nakon njihovih doprinosa te zadaće preuzimaju učitelji – nove roditeljske figure (Klarin 2006). Uloga učitelja se razvijala i mijenjala s razvojem škole. Od perspektive u kojoj je „učitelj mjerilo svega“, a najviše se cijeni sposobnost pamćenja činjenica do suvremenog načina poučavanja u čijem je središtu učenik (Domović, 2004). Zanimanje učitelja zahtijeva razne kompetencije, a u najvećoj mjeri socijalne kompetencije poput dobrih vještina u komunikaciji, sposobnosti rješavanja sukoba i sl. Ovakve kompetencije daju dobre temelje za daljnji profesionalni razvoj. Dakle, učiteljska profesija zahtijeva znanja iz različitih grana znanosti koja moraju biti u koraku sa suvremenim istraživanjima i otkrićima. Odgojitelji i učitelji za dobrobit drugih daju sebe emocionalno i fizički u rad s onima koji ih okružuju, a takav način rada, empatije, ulaganja može biti iscrpan. Prema tome i učitelji trebaju podršku roditelja u svojem radu, ali i zajednice. Takva iskustva, znanja i vještine su potrebna da bi se učitelj nastavio razvijati profesionalno i privatno. Teško je pronaći savršenu ravnotežu između zajednice, škole, roditelja, optimalnog pristupa učenicima, količine kontrole. Kada spoznamo moguće krajnosti tek tada ih u praksi možemo pomiriti (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

Učiteljima je za svakodnevno funkcioniranje i uspostavljanje suradnje potrebna široka lepeza sposobnosti koje su Višnjić Jevtić i suradnici (2018.) selektirali i grupirali ih na sljedeći način:

- ❖ Znanja o obitelji i njihovom funkcioniranju te oblicima podrške za roditelje
- ❖ Znanja o roditeljima i roditeljstvu
- ❖ Znanja o suradnji i partnerstvu
- ❖ Kulturna i jezična znanja
- ❖ Znanja o barijerama u suradničkim odnosima
- ❖ Znanja o međukulturalnim razlikama
- ❖ Znanja o mogućim načinima uključivanja roditelja u odgojno – obrazovni proces.

„U istraživanjima je pronađeno da postoji pozitivna povezanost između percepcije prihvaćenosti od učiteljice i školskog uspjeha i prosocijalnog ponašanja u školskom okruženju“.
(Klarin, 2006:90)

Dakle, dosadašnja istraživanja jasno impliciraju da dobar odnos učenika i učitelja ostavlja traga na učenikovom razvoju, štoviše djeca koja nemaju ostvarenu uspješnu komunikaciju sa svojim učiteljem nisu jednako zadovoljna školom. (Klarin, 2006.) U razdoblju osnovne škole dijete povezuje svoju vrijednost sa školskim uspjehom, a kada smatraju da su uspješni povećava se i njihova motivacija (Milanović i sur. 2014). Pri upisu u prvi razred učenici dolaze u jednu od najvažnijih faza života koja zauzima veliki dio njihova života, ali i njihovi roditelji tu fazu prolaze s njima dok i se i sami pokušavaju snaći u novonastaloj situaciji. Njihovi prvi susreti u početku uglavnom se ostvaruju ili grupnim ili individualnim sastancima nakon kojih nastavljaju i unapređuju svoju suradnju sljedećih nekoliko godina u odgojno – obrazovnom procesu (Gruden, Gruden 2006). Rad s djecom, znanje o njihovom razvoju, učenju, znanja o poučavanju i znanja o suradničkim odnosima s odraslim ljudima dvije su domene rada koje su različite i zahtijevaju različitu lepezu kompetencija. (Milanović i sur. 2014.)

Iako su roditelji i učitelji međuovisni i dijele obveze, najčešće su učitelji inicijatori suradnje i partnerstva, pa trebaju imati tehnike kojima će roditelje dovesti do bolje suradnje. Jedan od tih načina je da tijekom komunikacije o učeničkim postignućima stavlja naglasak na dobre strane i talente. Također roditelji trebaju biti dobro informirani o svim školskim događanjima tako da se mogu u njima pronaći, prilagoditi i sudjelovati. Nadalje ako vlada vedro i otvoreno ozračje roditelji će radije podijeliti svoj socijalni kontekst i okruženje u kojem dijete odrasta, ali će i radije voditi diskusije o problemima koji mogu biti vezani uz školu (Zuković, 2013).

3.2. Suradnja i partnerstvo u kontekstu odgojno – obrazovnog procesa i školskog ozračja

Škola i njezino funkcioniranje, točnije cjelokupni odgojno – obrazovni proces ima jedan od najposebnijih načina djelovanja koji uključuju razne aspekte učenja, poučavanja, ali i suradnje koja se kreće u svim smjerovima. Udaljimo li se od isticanja specifičnih socijalnih odnosa koji čine rad škole posebnim, u svakom kutku našega života susrećemo se sa suradnjom – ona je nezaobilazan dio u svim aspektima ljudskih života – u poslu, prijateljstvu, pa i slučajnim situacijama sa slučajnim ljudima. No, iako nas suradnja s drugima permanentno okružuje ona je uvijek izazov i vještina uz koju učimo. U kontekstu obrazovanja je naglasak

na dobrim međuljudskim odnosima u raznim relacijama (učitelj – škola, učitelj – stručni suradnici, učitelj – učenici, učitelj – roditelji..) koji konsolidiraju cjelokupno okružje i optimalno funkcioniranje školskog sustava (Kušević, 2015).

Suradnja dvaju važnih figura u životu djeteta je godinama objekt istraživanja kojima se pokušavaju razjasniti odrednice tog odnosa, kako on utječe na učenike te kako ga unaprijediti (Sušan Gregorović, 2017). Zašto je taj odnos toliko važan u odgojno – obrazovnom procesu, posebno u napretku učenika? Ostvarenje učenikovog punog potencijala, zadovoljstvo, uspješnost u komunikaciji s drugima, doprinos društvu, pozitivan stav prema životu i učenju možemo nazvati krajnjim ciljevima odgoja i obrazovanja, a da bi postigli te ciljeve potreban je napor grupe jer ukoliko je samo jedna strana angažirana mogu se dogoditi promjene, ali potpuni razvitak na svim poljima će izostati. Dobra komunikacija u suradnji dovodi do realizacije osobnih, ali i zajedničkih ciljeva – u suprotnom dolazi do neuspjeha, te u produžetku razočaranja pojedinaca koji su sudjelovali u interakciji (Petar, Vrhovski, 2004). Domović (2004.) naziva cjelokupni proces djelovanja škole „osobni život škole“ - on najbliže opisuje posebnu dinamiku škole pa i njezin intimniji aspekt koji obuhvaća međuljudske odnose. Nadalje, koliko škola djeluje uspješno ovisi o načinu na koji ljudi u njoj izvršavaju svoje uloge, kakva je kvaliteta odnosa te u produžetku kakvo ozračje ti odnosi stvaraju u školi. Ono što naglašava „suvremeni“ pogled na školu je shvaćanje da je škola više od ustanove za prenošenje znanja – štoviše ona je u najvećoj mjeri ustanova za razvoj socijalnih kompetencija, kreativnog mišljenja, kritičnosti, poduzetnosti. Spomenute kvalitete se neće razviti u okolnostima u kojima vlada loše raspoloženje, loša suradnja ili pak pojedinci ne izvršavaju svoje uloge, a to se u konačnici odražava na one koji su u tom procesu najvažniji, a to su učenici. Iako su svi sudionici važne karike u radu škole, učitelj je poput ljepila koje povezuje svaki od tih sudionika – on upravlja razredom, surađuje s roditeljima, surađuje sa stručnim osobljem. Kada je okružje dobro, u radu vlada sloboda i demokracija u svim pogledima suradnje te kooperativnost, podrška, poticanje na kritičko mišljenje (Domović, 2004). Na ozračje u razredu najviše utječe upravo učiteljev stil vođenja razreda koji prema Domović može biti:

- a) Autoritaran
- b) Ravnodušan
- c) Demokratski

U autoritarnom stilu učitelj je dominantan, nema mnogo recipročne verbalne komunikacije i suradnje, a učenici ne smiju djelovati sami. Indiferentnost učitelja u drugome stilu ne može potaknuti učenikovu znatiželju i želju za učenjem te samim time takav stil vođenja ne može

stvoriti potrebno ozračje za ostvarenje bilo kakvih ciljeva u odgojno – obrazovnom procesu. Demokratsko vođenje razreda je vođenje koje bi trebalo težiti što boljoj suradnji, poučavanju. Stil kojim učitelj vodi razred je važan pokazatelj ličnosti te načina komunikacije (Domović, 2004). Iako se u literaturi kada se sagleda ozračje škole ističu pojmovi razredna i školska „klima“ koje uključuju odnose između nastavnika i učenika te između svih zaposlenika škole (Domović, 2004), komunikacija s roditeljima učenika je svakako važan segment koji može unaprijediti odgojno – obrazovni proces, ali ga ako se ne ostvari kvalitetna suradnja može i unazaditi. Cjelokupno ozračje škole može determinirati koliko i na koji način roditelji žele biti uključeni. Kantorova je 2009. provela istraživanje školske klime u Češkoj u kojoj su u istraživanje bili uključeni učitelji, učenici i roditelji. Istraživanje je uključilo 5 domena: motivaciju za učenjem, kompetentnost učitelja, disciplina, suradnja u grupi, estetika okruženja škole – rezultati su pokazali da su učitelji najzadovoljniji svim domenama, a učenici najmanje zadovoljni dok su se roditelji pronašli između dvaju krajnosti. (Kantorova, 2009).

U uvodu smo spomenuli kako je odgojno-obrazovni sustav poput organizma, a svaki organizam funkcionira na drugačiji način, pa Tokić (2020) prema Oostadam i Hooge (2012) navodi 5 profila škole s obzirom na partnerstvo s roditeljima, a te škole mogu biti usmjerene prema:

- ❖ Informacijama – u komunikaciji se pružaju osnovne informacije o učenicima, dok je kontakt s roditeljima služben
- ❖ Strukturi – u ovoj školi kontakt s roditeljima je i dalje služben, a zadaće učitelja i roditelja su definirane
- ❖ Odnosima – Škola usmjerena prema odnosima uključuje sve sastavnice prva dva profila škola, ali je također usmjerena prema građenju odnosa s roditeljima
- ❖ Sudjelovanju – Ovakav tip škole je onaj koji je usmjeren na aktivno uključivanje roditelja u sve aktivnosti odgojno – obrazovnog procesa
- ❖ Inovacijama – Roditelji i odgojno–obrazovna ustanova kolektivno donose odluke koje pridonose napretku ozračja škole, kurikulumu i općenito obrazovanja

Jasno je da posljedna dva profila škola nude adekvatno okruženje za građenje partnerstva, ali nekim školama odnos s roditeljima nije u fokusu (Tokić, 2020), a svaka škola izabire onaj put koji će zadovoljiti njihove specifične potrebe (Zuković, 2013).

4. Partnerstvo – kako ga postići?: okosnice, utjecaj partnerstva na prosperitet učenika, stav prema suradnji/partnerstvu, predrasude

4.1. Prihvaćanje sebe i rad na sebi kao put ka suradnji s drugima

Naše mane su naši najbolji učitelji. – Nietzsche (Brajša i sur. 1999:10)

Naše ponašanje određuju razni čimbenici u našem životu. Najviše naši stavovi – koji su u pod utjecajem gena, prijašnjih iskustava i načina na koji drugi ljudi utječu na nas. Svaki čovjek smatra da poznaje sebe u suštini - zašto reagira na određeni način, koliko je kompetentan u nečemu, no često pri raznim evaluacijama shvati da je stvarnost ipak drugačija. Bez obzira na namjere i trud ljudska bića imaju nesavršenosti, ali i skrivene vrline kojih također nerijetko nismo svjesni. Upravo zbog mogućnosti prije spomenute nesvjesne nekompetentnosti i/ili unutarnjih sukoba moramo biti spremni na rad na sebi i profesionalno usavršavanje. Iz perspektive učitelja, takve mane mogu uzrokovati konflikte, neuspješnu komunikaciju ili nesuglasice koje su se mogle izbjeći da smo bili upoznati s komunikacijom, načinom na koji ljudi razmišljaju i pravilima suradnje/sukoba. U prijašnjem poglavlju kratko smo elaborirali potrebu za socijalnom kompetentnošću učitelja, a ona je svako potrebna u ovoj domeni rada. Moramo biti spremni da svi s kojima se susretnemo nisu zainteresirani za suradnju ili pak nisu spremni mijenjati svoje stavove i načine odnošenja prema drugima. Ponekad određena ponašanja možemo razumjeti primjerice ponašanje adolescenata koji prolaze kroz razdoblje puno promjena, smatraju da su dosegli određenu razinu zrelosti, iako se ljudi oko njih ponašaju kao da nisu. No, ljudi s agresivnim ili tvrdoglavim ponašanjem koji su dosegli potpunu zrelost mogu stvoriti teškoće u uspostavi kvalitetne komunikacije. Uloga učitelja u takvim situacijama je da budu kompetentni stručnjaci u komunikaciji i radu s drugima. Realnost je da se nećemo slagati sa svi mišljenjima i u tome leži tajna osobnog napretka, ali i mogućnosti da takvo razmišljanje podijelimo s našim učenicima i njihovim roditeljima (Grant, 2015).

U literaturu se susrećemo sa tri osnovna načina komuniciranja, a to su agresivno, pasivno i asertivno. Ljudi sa agresivnim načinom komunikacije iznose svoje želje i interese, ali na štetu drugih ljudi. Nadalje ljudi koji komuniciraju na pasivan način su često nesigurni, a ta se nesigurnost odražava kada ne brane svoje stavove, ne iznose želje, a sve što im se događa prihvaćaju. Posljednji stil komunikacije je asertivan. U ovome stilu ljudi jasno izražavaju svoje želje, ali poštuju druge ljude i njihova razmišljanja. Asertivni ljudi su odvažni, ali nikada agresivni. Iako su to osnovna tri stila komunikacije, u svakodnevnoj komunikaciji se

nameće još jedan stil komunikacije – pasivno-agresivni. Pasivno-agresivne osobe ne pokazuju svoje želje i stavove, a svoju agresivnost pokazuju kroz neprikladne komentare i sarkazam (Škrobica, 2008). Da bi unaprijedili sebe potrebno je uložiti rad i vrijeme. Prema Brajši i suradnicima (1999.) da bi započeli proces rada na sebi potrebno je tražiti i prihvaćati povratne informacije, zatim dijeliti svoj uvid o sebi drugima, ali i davati povratne informacije (Brajša i sur, 1999).

Graf 1. Sastavnice rada na sebi (Brajša i sur., 999:11)

Spomenuto je u prethodnom poglavlju da se škola razvija u smjeru u kojem je učenik u središtu odgojno – obrazovnog procesa, a svaki cilj se postavlja u svrhu maksimalnog razvoja njihovih potencijala, prema tome i zajednički trud učitelja i roditelja ka usavršavanju je trud za učenikovu dobrobit. Učitelji i roditelji mogu i trebaju utjecati na dijete, ali ponekad nehotice taj utjecaj može biti negativan – takav ishod možemo izbjeći samo radom na sebi i suradnjom. Kada surađujemo ujedno i nadgledamo jedni druge pa je mogućnost tih loših utjecaja manja. Nadalje, valja spomenuti da rad na sebi nije, kako to naziva Brajša „etiketiranje ili dobivanje dijagnoze“ već odskočna daska za učenje i „kritički osvrt“ nas samih. Roditeljima i učiteljima koji rade pogreške u odgoju i radu zasigurno to nije krajnji cilj već to rade nenamjerno. Demistifikacijom odgoja i obrazovanja uz pomoć roditelja možemo otkriti te pogreške, ispraviti ih te rast profesionalno i privatno, a to ne možemo postići bez poznavanja pravila kvalitetne i profesionalne komunikacije. U komunikaciji s roditeljima

učitelji saznaju mnogo o svojim učenicima te roditelji mogu dati prijedloge za rad ili pak izraziti zabrinutost. (Brajša, 1999) Informacije koje roditelji i učitelji mogu razmijeniti u suradnji tjeraju obje strane da teže boljemu te da mijenjaju svoja ponašanja ako to donosi dobrobit djetetu. Na koju god vrstu komunikacije implicirali u radu na sebi: interpersonalnu, intrapersonalnu ili grupnu komunikaciju, ne možemo napredovati bez poznavanja elemenata komunikacije koji tvore put prema uspješnoj suradnji (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

4.2. Komunikacija – mediji manifestacije emocija

Kada spomenemo komunikaciju ljudi pomisle na jedan aspekt komunikacije, a to je verbalna komunikacija. Međutim, komunikacija uključuje više od komuniciranja s riječima. *Komunikacija je razmjenjivanje informacija između pošiljalca i primatelja poruke verbalnom i neverbalnom komunikacijom putem komunikacijskog kanala.* (Višnjić Jevtić i sur., 2018) Komunikaciju ne možemo izbjeći, možda možemo odlučiti ne progovoriti, ali i taj čin bi također bio slanje poruke primatelju. Svaka gesta, pogled, mikroekspresija ili način odijevanja ljudima oko nas šalju poruku. U komunikaciju se upuštamo zbog raznih razloga: da bi informirali ili bili informirani o nekoj temi, da bi izgradili odnose s ljudima ili pak zbog zabave. Svakodnevno nailazimo na probleme u komunikaciji koje nazivamo šumom u komunikacijskom kanalu. Taj šum se može javiti zbog nejasne poruke, loših vještina slušanja, stupanja u komunikaciju s predrasudama, doslovne buke prilikom komunikacije, jezičnih barijera... Dakle, mnogo je razloga zbog kojih može doći do problema u komunikaciji (Višnjić Jevtić, i sur. 2018), prema tome prilikom komunikacije pretpostavljajući te probleme moramo se koristiti jezikom koji je jasan i konkretan s potpunim rečenicama, jasnim izgovorom. (Brajša i sur, 1999) Nadalje, možemo biti dobri u verbalnoj i ne verbalnoj komunikaciji, ali bez aktivnog slušanja nećemo moći postići kvalitetne odnose ni suradnju. Velika je razlika između čujenja i slušanja. Aktivno slušanje osigurava razumijevanje i promišljanje o onome što čujemo, dakle moramo željeti čuti i prihvatiti ono što nam sugovornik govori. Kakve komunikacijske kompetencije treba imati učitelj? Prije svega komunikacijske kompetencije Višnjić Jevtić (2018) opisuje ne samo kao mogućnost uspješne verbalne i neverbalne komunikacije već kao i mogućnost da sa suradnicima analiziramo značenje tih poruka. Poznato nam je da učitelji i odgojitelji moraju posjedovati spektar vještina, a komunikacijske kompetencije, zbog prirode profesije, su jedne od tih. Zašto je važno da upravo učitelji imaju komunikacijske kompetencije? U prethodnom poglavlju sagledavali smo rad na sebi i mogućnosti da surađujemo s ljudima koji nisu spremni za taj rad ili suradnju – posjedovanje

vještina učiteljima daje mogućnost da suradnju ostvare sa svima bez obzira kakve vještine imaju naši sugovornici. Elektronički kanali komunikacije donose drugačiji pogled na ono što poznajemo o komunikaciji. Noviji aspekt komunikacije su ostavili traga na životu općenito pa tako i na suradnju između učitelja i odgojitelja. Suvremena komunikacija predstavlja još jedan aspekt komunikacije preko kojeg se ostvaruje suradnja, posebno u vrijeme pandemije na koju nitko nije bio u potpunosti pripremljen pa tako i škole. Učitelji su s roditeljima, ali i učenicima, komunicirali preko raznih platformi za učenje, platformi za video pozive (webinar, Microsoft teams, Zoom, Big blue button...), WhatsAppa, Facebooka, e-maila i sl. Kvaliteta digitalne komunikacije, a posebno digitalnog poučavanja i suradnje, je gotovo preko noći postala centar istraživanja i unaprjeđivanja – iako je naklonost prema korištenju platformi kao ispomoći tradicionalnom poučavanju postojala mnogo ranije. Ubrzo su na površinu isplivali jasni nedostaci takvog načina komuniciranja: tehnički problemi, neposjedovanje potrebne digitalne opreme, nedostatna medijska pismenost, ali najveća mana je u konačnici nedostatak stvarnog ljudskog kontakta i veća mogućnost buke u komunikacijskom kanalu (Višnjić Jevtić, 2018).

4.3. Kako postići partnerstvo?

Razvoj industrije je rapidan, a tim razvojem raste i potražnja za kompetentnim i poduzetnim ljudima na tržištu rada. Krizna razdoblja u industriji su iznijela na vidjelo sve propuste i mane obrazovnog sustava, a one su uglavnom uključivale nedostatak poduzetništva i njegovog povezivanja sa znanjem. Ono što je potrebno tvrtkama i općenito tržištu rada je također poznavanje suvremene tehnologije, dobre socijalne i građanske vrijednosti, sklonost ka stalnom učenju (prije svega informalnom) i mogućnost prilagođavanja promjenama tj. fleksibilnost – upravo te osobine doprinose uspješnom opstanku na tržištu (Baranović, 2006). Zbog takvih zahtjeva društva reformira se obrazovanje, stvaraju se novi kurikulumi koji prate te zahtjeve. No kada se stvara natjecateljsko okruženje i u školi i na poslu, ponekad može biti teško ostvariti suradnju s potpunim povjerenjem u one s kojima surađujemo. Zbog spomenutih promjena koje se događaju globalno natjecanje nije samo izbor već i potreba da bi opstali i bili uspješni, ali ono što čini razliku je do koje mjere je naglašeno natjecateljsko okruženje i u kojim trenucima se natjecanje potiče. Potrebno je poticati pozitivno okruženje čak i kada se govori o konkurenciji (posebno o suradnji ili partnerstvu) jer je potrebno u prvi plan staviti holistički pristup, tj. interes zajednice u odnosu na osobni interes pojedinca. Iako u kontekstu ovog istraživanja nije naglasak na uključenosti zajednice ne znači da ona također

nije jako važna u pravilnom funkcioniranju odgojno obrazovnog sustava. Škutor (2014) navodi razlike suradnje u kontekstu zajednice i to u ruralnim i urbanim mjestima. Ruralna mjesta i njihova priroda (osjećaj pripadnosti, aktivnost u zajednici, bolja i učestalija komunikacija između mještana...) uvelike olakšavaju suradnju. Suradnja u kojoj pojedinci doprinose većem dobru stvara populaciju u kojoj svi mogu napredovati. Neporecivo je da je partnerstvo između roditelja i odgojno-obrazovne ustanove imperativ, međutim u praksi to često nije kvalitetno i na prihvatljivoj razini. Ono što predstavlja problem utopijskom pogledu na suradnju, točnije partnerstvo roditelja i učitelja je prenošenje smjernica s lista papira u stvarni život. Suradnja učitelja i roditelja nailazi na mnoge prepreke. Prepreke su dio odgojno – obrazovnog procesa, u svakodnevnom radu nailazimo na razne prepreke, posebno s učenicima – zaboravljanje pribora, zadaća,...Također možemo imati pripremljen plan rada koji iz raznih razloga neće biti ostvaren, no takve situacije su prirodne te upravo kako se nosimo s takvim situacijama spoznajemo koliko smo kompetentni te na čemu je potrebno raditi. Ova domena posla pokazuje koliko je učitelj fleksibilan, kreativan te kako se snalazi u novonastalim situacijama (Janković, 2002). Neke od tih prepreka mogu biti manjak komunikacije, drugačija očekivanja ili možda prijašnja negativna iskustva sa roditeljima/učiteljima. Obitelj i škola kao faktori socijalizacije zapravo nikada ne mogu u potpunosti biti odvojeni jer jedni bez drugih ne mogu uspješno i samostalno ispuniti svoje zadaće. Suvremeni pogled na suradnju je ukazao kako se odgovornost treba dijeliti, u suprotnosti sa tradicionalnim pristupom u kojem svatko ima svoje obaveze (Zuković, 2013). Na koji način učitelji i odgojitelji zapravo započinju komunikaciju i suradnju s roditeljima? Prije svega odgojitelj/učitelj mora upoznati i stvoriti predodžbu o obitelji te istražiti koji su njihovi ciljevi, želje, ideje u kojima ćemo pružati potporu obitelji (Petrović·Sočo, 1995). Prema Višnjić Jevtić i sur. (2018) tradicionalne oblike komunikacije roditelja i odgojitelja u odgojno – obrazovnim ustanovama su:

❖ Individualni razgovori

Individualni susreti između odgojitelja i roditelja u predškolskoj dobi su rjeđi oblik komunikacije, dok je u školi situacija drugačija te se radi o čestom obliku suradnje. Ovakav oblik komunikacije može se koristiti kada netko zatraži razgovor, kada je neku posebnu situaciju potrebno analizirati ili se radi o redovitim individualnim razgovorima zbog povratnih informacija. Bilo koja osoba koja inicira individualni razgovor razjasnit će razlog zbog kojeg je bilo potrebno zatražiti ovaj oblik komunikacije. Oni koji sudjeluju u komunikaciji će u dogovoru odrediti vrijeme i trajanje sastanka (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

❖ Roditeljski sastanci

Roditeljski sastanci su grupna komunikacija koja se koristi uglavnom u svrhe informiranja o tijeku odgojno – obrazovnog procesa, raspravljanja o situacijama ili problemima ili pak u svrhe educiranja o nekoj temi. Sastanci se zakazuju s jasnom namjerom i ciljem, a obavijest o istom mora sadržavati sve informacije (datum, vrijeme, trajanje, tema i mjesto sastanka). Moramo se pobrinuti da svi roditelji dobiju informaciju o sastanku te da budemo dostupni roditeljima ukoliko bude upita ili bude potrebno modificirati datum, vrijeme ili trajanje sastanka. Informacije možemo postaviti na oglasnu ploču i proslijediti ih elektroničkim putem (WhatsApp, E-mail...). Istim kanalima komunikacije je potrebno u kratkim crtama opisati zaključak sastanka ukoliko neki roditelji nisu mogli prisustvovati. Ovo je oblik komunikacije kada komunikacijske kompetencije dolaze do izražaja – potrebno je što više uključiti roditelje u proces rasprave uz pružanje ohrabrenja, podrške, razumijevanja. Aktivno slušanje na sastancima je ključno, a učiteljevo slušanje i prihvaćanje treba biti primjer ostatku grupe. Poglavlje o školskom okružju škole sadržavalo je komponente o grupnom naporu koji vodi prema ostvarenju individualnih ciljeva i grupe, a ovakvi oblici komunikacije su najbolji primjer i prilika da se iskoriste i nauče socijalne vještine i ostvari suradnja u punom smislu te riječi (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

❖ Zajednička druženja

Komunikacija u kontekstu zajedničkih druženja se odnosi na uključivanje roditelja u aktivnosti zajedno sa djecom – primjerice pomaganje u kreiranju pozornice za predstavu ili nastup – u kojima roditelji mogu doprinijeti svojim individualnim talentima. Za ovakve aktivnosti treba uzeti ličnosti roditelja jer kod nekih može izazvati neugodu te je potrebno pronaći aktivnosti koje osobi pružaju sigurnost (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

❖ Kutij za roditelje

U kakvim aktivnostima će se odvijati partnerstvo ili roditeljska uključenost općenito ovisi o kulturi odgojno – obrazovne ustanove, zajednici te o stavovima učitelja/odgojitelja i stručnih suradnika u školi (Višnjić Jevtić i sur. 2018). Kako bi izbjegli animozitet prema suradnji i aktivnostima u koje je potrebno uložiti trud potrebno je povjerenje i osjećaj sigurnosti, ali i uzajamno poštivanje koje je temeljna pretpostavka svih ljudskih odnosa (Masheder, 1995). Da bi se pronašao optimalan individualni pristup roditeljima/učitelju potrebno je vrijeme i trud. Posao učitelja i odgojitelja sa sobom nosi veliku odgovornost – suradnja sa stručnim suradnicima, suradnja sa zajednicom, suradnja s roditeljima, vođenje razreda i odgojno –

obrazovnog procesa te je i njima potrebna potpora roditelja u suradnji (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

Odgojitelji i učitelji koji osjećaju frustraciju na radnome mjestu ne mogu pružiti potrebnu podršku roditeljima, ali ni svojim učenicima.

Svjedoci smo mnogih reformi i nastojanja da se unaprijedi cijeli školski sustav. Provode se istraživanja, novi odgojno – obrazovni ishodi, stavlja se naglasak na međupredmetne teme i koliko su one doista važne. Također ta slova na papiru ponekad ostaju samo to (Višnjić Jevtić i sur. 2018). Pojam *skriveni kurikulum* sve je češće spomenuti pojam u literaturi, a on se odnosi na vrijednosti koje nisu uvijek dio zadataka ili gradiva tj. dio službenog programa. Ono zbog čega je stvoren pojam skriveni kurikulum je zbog toga što je primijećena razlika između kurikuluma i njegovih idealiziranih sastavnica i onoga što se događa svakoga dana u odgojno – obrazovnom procesu. Dakle on obuhvaća utjecaj školskog osoblja, ponašanja učenika na cjelokupni proces učenja, tj. odgojno – obrazovni proces (Domović, 2004). Nadalje, u praksi partnerstvo s roditeljima može zapasti u drugi plan dok pažnju učitelja odvlače administrativni poslovi, provođenje kurikuluma, individualne potrebe učenika. Partnerstvo se u takvim okolnostima svede na obvezu bez pravih sastavnica partnerstva, a partnerstvo je dio učiteljevog profesionalnog identiteta i kao takva nosi veliku težinu i važnost (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

Partnerstvo učitelja i roditelja je emocionalno i veoma subjektivno pa već sama priroda tog odnosa može stvoriti prepreku u postizanju ciljeva. Ono što u sebi sadrži rješenje mogućim sukobima je upravo ono što započinje partnerstvo i povezuje učitelje i roditelje, a to je želja za razvojem učenikovih potencijala.

Suradnja se ostvaruje kroz sastanke i pisani oblik komunikacije – ako promatramo tradicionalni pogled na suradnju. Tradicionalni i svima dobro poznati oblici suradnje također imaju svoju ulogu. Roditeljski sastanci i individualni susreti trebaju imati svoje mjesto u suvremenom obrazovanju, ali partnerstvo roditelja i učitelja moraju biti u koraku sa svim novim saznanjima i reformama. Tradicionalni oblici imaju svoje prednosti, ali da bi se ostvarilo pravo partnerstvo samo oni nisu dovoljni jer roditelji tako nisu dio cijelog procesa, nisu niti pasivni sudionici već pasivni promatrači. Uloge roditelja mogu biti pasivne i aktivne, a Višnjić Jevtić i suradnici (2018) prikazuju sve mogućnosti i aktivnosti koje se mogu organizirati.

Tablica 2. (Višnjić Jevtić i sur. 2018:86)

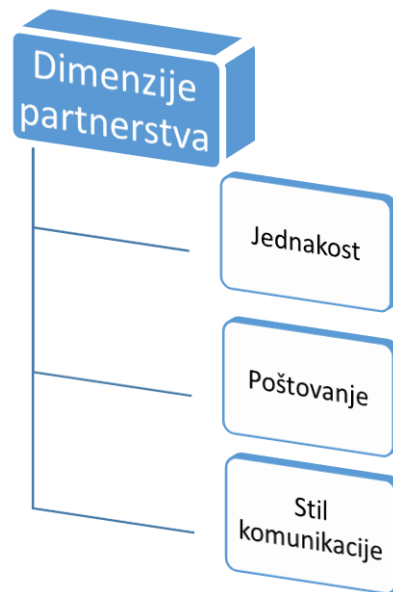
Roditeljska uloga	Aktivnosti
Pasivna uloga	Roditeljski sastanci Informativni susreti u svrhu praćenja napretka Radionice za roditelje Pisana komunikacija Individualni razgovori Obavijesti
Aktivna uloga	Elektronička komunikacija (platforme za učenje, aplikacije za videopozive/pisanu komunikaciju, E-mail, društvene mreže) Druženja odraslih i djece Sudjelovanje u kreaciji kurikuluma Sudjelovanju u radu upravljačkih tijela

Bez obzira kakav je pristup partnerstvu, bilo kakav uspješan kontakt s drugom osobom ne možemo ostvariti bez pravog pristupa, a glavne značajke tog pristupa tj. partnerstva možemo odrediti kao:

- „poštenje
- poštovanje
- vjerovanje
- otvorenu komunikaciju
- fleksibilnost
- aktivno slušanje
- dijeljenje informacija
- neosuđivanje.“ (Ljubetić, 2014:4)

Prema ovim značajkama možemo formirati sljedeće dimenzije partnerstva:

Graf 2. Dimenzije partnerstva (Ljubetić, 2014)

Zaključno, ono što komunikaciju čini uspješnom jest konstruiranje okružja u kojem integriramo sve vrste komunikacije. Svaki način uključivanja ima svoju svrhu i trenutke kada je potreban, prema tome koliko često koristimo koji oblik suradnje je indikator uključenosti roditelja. Više vrsta aktivnosti nam pruža više vremena s roditeljima, razumijevanje njihovih potreba i uvid u kojim aktivnostima se osjećaju ugodnije, ali i kojima bi bili spremni pristupiti. Prema tome suvremeni pogled na suradnju, osim što uključuje više aspekt partnerstva nego povremenog kontakta, uključuje mnogo više roditeljske uključenosti te uzimanje u obzir roditeljske individualne razlike. Prisiljavanjem svih roditelja na isti oblik suradnje je u samom početku barijera koju smo stvorili u najboljoj namjeri. Poštivanje odabira roditelja korak je bliže prema komunikaciji koja predstavlja sigurno utočište za raspravu o problemima, rad na sebi, povratne informacije bez straha o osuđivanju. Oblik komunikacije u kojem pristupamo bilo kome, a posebno roditeljima, s osuđivanjem ili predrasudama nije oblik koji je pogodan za ljudski odnos koji zahtjeva veliku količinu povjerenja. Naša odgovornost ostaje biti aktivan sudionik koji uključuje roditelje u odgojno – obrazovni proces u skladu s njihovim odabirima jer je jednostavno upasti u klopku pretpostavke da nije moguće organizirati kvalitetnu suradnju sa svim roditeljima. Zapreke na koje nailazimo u suradnji ne treba gledati kao razlog za obeshrabrivanje već priliku za rad na sebi. Pribjegavanje utopijskom gledanju na suradnju koje bi toliko olakšalo svakodnevni rad nije realan pogled na ljudske odnose niti na profesiju. U takvim situacijama učiteljeva već spominjana fleksibilnost

samo doprinosi suradnji s roditeljima, ali i u svakodnevnom radu s djecom. Fleksibilnost i socijalne kompetencije će nam pomoći pronaći prikladno rješenje za zapreke, a najkvalitetnije ćemo je savladati kada detektiramo što je uzrok te zapreke (Višnjić Jevtić i sur. 2018).

U razgovoru o ulogama učitelja, roditelja i njihovih potreba i želja može nam pobjeći nezamijećeno, a to je da sve što radimo mora biti za dobrobit djeteta, a njegove potrebe mogu biti zaboravljene u težnji odraslih da dosegne njihove ambicije. Takve situacije u praksi posebno su opasne jer se prividno ostvaruje partnerstvo, no u stvarnosti učenik je u službi roditelja i ustanove. Iako se teško nositi s vlastitim manama, otporu s druge strane posebno velik problem može stvoriti nemogućnost ostvarivanja uspješnog odnosa. Među prvim greškama je da se ustanova postavlja iznad roditelja zbog stručnih znanja dok je roditelj tu da sam rješava problem uz pokoji savjet. U frustraciji s mogućim problemima ili krivim pristupom ustanove roditelji mogu i potpuno odbijati bilo kakav oblik suradnje, a takav pristup prkosi svemu prema čemu svi u suštini teže – dobrobiti djeteta. Potrebno je posebno istaknuti spomenuti problem u kojem roditeljima ne dopuštamo slobodu te tako gradimo hijerarhiju odnosa. Nekoliko poglavlja prije spomenuta je nezaobilazna roditeljska uključenost bez koje naravno nema ni suradnje ni partnerstva, s posebnim naglaskom na djetetova akademska postignuća i njihov doprinos u njima što u konačnici dovodi do sve pasivnije uloge roditelja u obrazovanju, a teret neuspjeha učenika stavlja na roditelja (Ljubetić, 2014).

Nema prihvaćanja, poučavanja, rada s ljudima i suradnje bez inkluzivne nastave i općenito inkluzivnog pristupa obrazovanju koji predstavlja okosnicu ljudskih odnosa u kojima unatoč zaprekama i različitostima zajedno pronalazimo adekvatna rješenja koja osnažuju školski sustav, ali i zajednicu (Drandić, Radetić, 2020).

Kada bolje proučimo što bi partnerstvo trebalo biti te koliko je ono važno, ali i teško za stvaranje i roditeljima i učiteljima/odgojiteljima pa u tim sve većim očekivanjima može doći do otpora s obje strane - roditeljima možda ne odgovora učiteljev pristup i količina komunikacije, dok s druge strane učitelji ne žele biti u stalnoj interakciji s roditeljima (Ljubetić, 2014).

4.3.1. Tradicionalno i suvremeno shvaćanje suradnje i roditeljske uključenosti – predrasude i prepreke u uspostavljanju odnosa

Kroz cijeli rad spominje se tradicionalni u kontrastu sa suvremenim pristupu suradnji, ali koje su zapravo razlike između ta dva pristupa. Prije svega istraživanja ovakve tematike

dovela su nas od negiranja roditelja kao aktera u odgojno – obrazovnom procesu uopće (Ljubetić, 2014) do toga da roditelji i učitelji dijele svu odgovornost (Zuković, 2013). Tradicionalno shvaćanje suradnje pretpostavlja da roditelji nisu stručne osobe te sve zadaće prepuštaju školi, a upute od škole moraju izvršavati (pisanje domaćih radova...). Mana takvog pristupa je što sama odgojno – obrazovna ustanova određuje sve ciljeve u kojima nema mjesta za roditelje ni za individualan pristup djeci (Škutor, 2014). Roditelji u okruženju svog doma stječu važne informacije – informacije o ponašanju djeteta, o napretku, o stilu učenja – a ukoliko roditelj ne sudjeluje u odgojno – obrazovnom procesu te informacije izostaju pa učitelji mogu neadekvatno postupati. Obitelj je organizam sam za sebe koji ima svoje želje, navike, vrijeme za odmor, planove, a cilj tog organizma nije služiti drugom već pomagati u svrhu svog napretka. Ako se roditelji nađu pod pritiskom školskih obaveza koje onemogućuju kvalitetno funkcioniranje njihove obitelji, može doći do otpora, a zatim i do straha kako će ih se percipirati ukoliko izraze svoje nezadovoljstvo. Neke od miskoncepcija vezane uz roditeljsku ulogu jesu da dobri roditelj izvršavaju želje škole i sudjeluju samo kada se to od njih traži, roditelj lošeg socioekonomskog statusa nisu dovoljno kompetentni, ako djeca imaju teškoće u radu one su posljedica nekompetentnosti roditelja i sl. Ovakve predrasude potrebno je naglasiti u svrhu osvještavanja i mijenjanja takvih predrasuda. Gotovo je sigurno da ćemo se susretati sa ovakvim predrasudama, možda i postati žrtve istih, ali je važno kritički pristupiti prema takvim razmišljanjima (Ljubetić, 2014).

„Učitelji mogu jako puno naučiti od roditelja.

Oslobodite se predrasuda. Upoznajte obitelj i njene kapacitete“ (Ljubetić,2014:11)

Ukoliko zbog različitih barijera ne dođe do partnerskog, pa ni suradničkog odnosa, zadatak je odgojitelja/učitelja da pravovremeno i ispravno reagiraju na taj izazov, isprobaju različite strategije te u konačnici preuzmu ulogu inicijatora suradnje (Ljubetić,2014).

Nadalje, izostavljanje suradnje može biti i problem pristupa na razini države ako nije osmišljen adekvatan plan koji odgovara na potrebe svih uključenih u suradnju. Osim na razini države, teškoće se javljaju i na interpersonalnoj razini, točnije na razini kada stavovi stoje na putu uspješnog odnosa. Posebice kada se radi o obiteljima migranata, obiteljima drugačijeg materinjeg jezika, obiteljima lošijeg socioekonomskog statusa, samohranim majkama – može doći do nezadovoljstva ili osjećaja da se dijete tretira drugačije, a tome uzrok može biti krivi pristup, nedostatne informacije o djetetu ili nejasna očekivanja od učitelja. U konačnici bilo zbog nefleksibilnih i zastarijelih planova na razini države, pristupa odgojno – obrazovne ustanove ili pak prevelikih razlika u stavovima jedino rješenje ostaje komunikacija,

prilagođavanje i stavljanje svih barijera na stranu za prosperitet učenika sa roditeljske i učiteljske strane (Ljubetić, 2014).

4.4. Osobine ličnosti i suradnja

U radnom odnosu poslodavci u svojim radnicima traže odlike koje mogu pridonjeti radu, pozitivnom okružju te u konačnici dobroj suradnji, dok određena ponašanja suprotna tim odlikama mogu narušiti odnose. Jedna od najpoželjnijih osobina ličnosti je savjesnost jer su osobe sa tom osobinom pokazale visoku razinu učinkovitosti. Savjesne osobe svoje zadatke izvršavaju odgovorno i na vrijeme pa je zato savjesnost najbolji pokazatelj uspješnosti u suradnji i radnim odnosima. Nadalje, ekstraverzija doprinosi boljoj komunikaciji te su ljudi koji surađuju s ekstaveznim pojedincima su povezaniji i lakše traže pomoć ukoliko im je potrebna. No, prevelika doza ekstraverzije može dovesti do sukoba i situacija gdje više osoba želi preuzeti čelnu poziciju. Emocionalna stabilnost je još jedna u nizu osobina koja je poželjna u suradničkim odnosima jer je također pronađena povezanost između emocionalne stabilnosti i izvođenjem zadatka u skupini. Prema tome, jasno je da postoje osobine ličnosti koje mogu olakšati, ali i otežati suradnju. Ipak nitko nije savršen čovjek koji uvijek i u svakom trenutku manifestira samo pozitivne osobine. I u okvirima škole treba prihvaćati stručne suradnike i roditelje sa njihovim osobinama kojima se u timu mora pronaći mjesto (Prša, 2016).

4.5. Uloga suradnje učitelja i roditelja u prosperitetu učenika

Kroz aspekte podrške roditeljima i učiteljima postaje jasno koliko je implementacija suradnje i zajednički rad neophodan za zadovoljstvo obje strane. Pri izlasku iz „zone komfora“ roditelji se osnažuju u roditeljstvu, a učitelji u svojoj profesiji. Pozicija učitelja i roditelja apostrofira se u suradnji iako odluke koje donose utječu najviše na učenika, njegova uloga u toj suradnji je u praksi uglavnom pasivna. Dječja dobrobit je opširan pojam te često previđen ili nije dostatno objašnjen. Dobrobit može obuhvaćati i obuhvaća više perspektiva : dobrobit učenika u datom trenutku, njegovoj budućnosti ili kako će učenik pridonijeti zajednici (Višnjić Jevtić i sur. 2018). Mnoge su pozitivne strane za roditelje i učitelje, no koje su blagodati te suradnje za učenike? Roditelji učiteljima mogu pružiti važne informacije o učeniku u kontekstu obitelji dok učitelji isto to pružaju roditeljima iz perspektive školskog okružja. Ukomponiramo li takvu suradnju sa suradnjom s učenikom možemo dobiti uvid u učenikov način razmišljanja i pokretače njihovog ponašanja. Takva saznanja nam pomažu da

nastavu individualiziramo za svakog učenika što je više moguće. U razredima koji imaju mnogo djece teže je odrediti tempo poučavanja koji odgovara svim učenicima u razredu, teže je zamijetiti koji učenici doista shvaćaju lekciju, koji učenici imaju poteškoća s učenjem, što budi zanimanje i maštu kod različitih predmeta – takve informacije možemo primiti od njihovih roditelja. Roditelji slične informacije primaju od učitelja pa znaju kojim komponentama kurikuluma će se posvetiti kod kuće. Takvim pristupom motiviramo učenika na rad i učenje, ali i apostrofiramo važnost škole. Kada takve poruke dijete prima od roditelja i učitelja shvaća važnost i ljepotu učenja, ali i osiguravamo izostavljanje straha od škole. Kada organiziramo druženja odraslih i djece ili radionice učenicima i roditeljima je to prilika da provedu više zajedničkog kvalitetnog vremena. Dakle, izravno utječemo suradnjom na djetetovo ponašanje i školski uspjeh, ali i pravovremene intervencije u slučaju poteškoća i pozitivniji stav prema školi i učenju (Sušan Gregorović, 2018). Nadalje, Ljubetić (2014) navodi istraživanja koja pokazuju da su uspješniji odnosi i partnerstvo ključni čimbenici akademskog uspjeha – uspješniji su u rješavanju testova, frekventnije polaze nastavu, rjeđe polaze dodatnu nastavu te kasnije u životu dolaze do viših stupnjeva obrazovanja. Prema tome se nameće i pitanje je li smisao partnerstva isključivo akademski uspjeh učenika? S obzirom na to da partnerstvo utječe na akademski uspjeh, recipročno utječe i na samopoštovanje, bolje ponašanje u školi te formiranje pozitivnijih stavova o školi prema tome je smanjeno i visokorizično ponašanje u adolescenciji (Ljubetić, 2014).

Nadalje, djeca mlađe školske dobi uče po modelu, a roditelje i odgojitelji/učitelji su glavni faktori socijalizacije uz vršnjake – prema tome ukoliko je odnos važnih figura u životu učenika pozitivan tada se pruža dobar model djeci za odnošenje i suradnju s drugima (Mavračić Miković, 2019).

5. Cilj istraživanja

Uspješno partnerstvo učitelja i roditelja ističe se u obrazovanju i praksi kao važna komponenta za razvoj učenika i povoljno školsko ozračje. Istraživanja koja istražuju suradnju i stav prema suradnji, a da su ispitanici i učitelji i roditelji nisu brojna. U kontekstu roditeljske uključenosti u djetetov odgoj i obrazovanje provedeno je i istraživanje koje je inspiriralo i ovaj rad i ponudilo mjerni instrument - 'Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta: stavovi i praksa učitelja' (Sušan Gregorović, 2017). Također, mnogo članaka, knjiga i priručnika koji se bave temom suradnje skoncentrirani su na suradnju u predškolskim ustanovama tj. na suradnju između odgojitelja i roditelja. Spomenuto istraživanje ispitalo je stavove učitelja o

roditeljskoj uključenosti, dok će ovaj rad integrirati i stavove roditelja o vlastitoj uključenosti, njezinoj važnosti i provođenju suradnje.

Naposljetku, cilj ovog istraživanja je razmotriti i usporediti stavove roditelja i učitelja o načinima suradnje i uključivanju roditelja u odgojno-obrazovni proces, aktivnostima kroz koje se to provodi u praksi te njihov stav o kvaliteti suradnje u relaciji sa osobinama ličnosti.

6. Cilj i hipoteze istraživanja

Ovo istraživanje za cilj ima istražiti kako roditelji i učitelji percipiraju suradnju i njezine odrednice. Zatim problemi koje rad istražuje su postoje li spolne razlike u procjeni suradnje, ima li poveznice između procjena učitelja i roditelja. Pozitivnije osobine ličnosti olakšavaju suradnju, a jedan od problema koje ćemo istražiti je i postoji li povezanost između osobina ličnosti i kvalitete suradnje.

Iz navedenih ciljeva pretpostavljamo sljedeće hipoteze:

1. Istraživanje spomenuto u radu (Šušanj Gregorović, 2017.) na učiteljima je pokazalo da učitelji pozitivno ocjenjuju komunikaciju, nisko uključivanje roditelja te pozitivan stav o suradnji – slične rezultate očekujemo i sada na obe skupine ispitanika.
2. Očekujemo spolne razlike u procjeni suradnje, točnije pozitivniju procjenu očekujemo od žena
3. Očekujući slične procjene suradnje, pretpostavka je da će se javiti povezanost između tih procjena.
4. Varijable poput ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti ili emocionalne stabilnosti imati povezanost s pozitivnijim stavom, boljom komunikacijom i većom roditeljskom uključenosti.

7. Metodologija

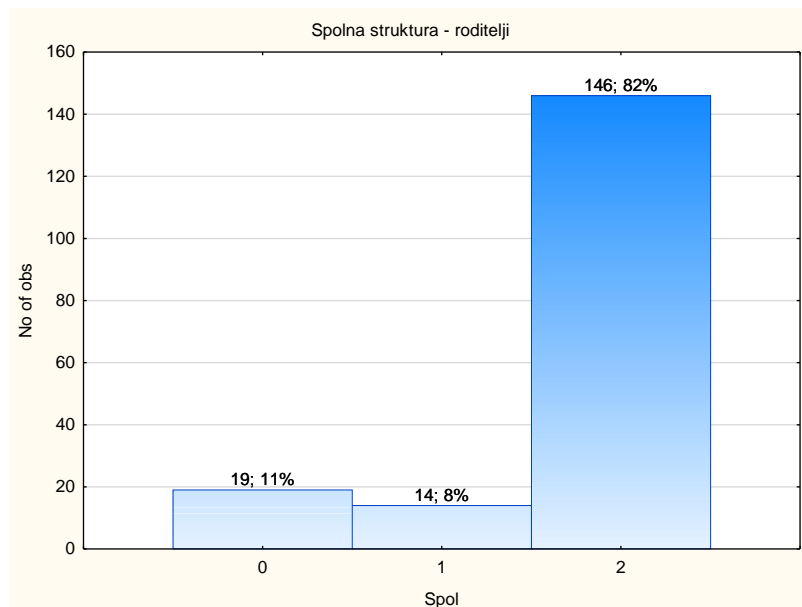
7.1. Opis uzoraka

Istraživanje se provodilo na učiteljima i roditeljima pet osnovnih škola u Zadarskoj županiji. Uzorak istraživanja bio je prigodan, sudjelovalo je 229 ispitanika, od toga 31 učitelj i 176 roditelja. U ovom istraživanju ispitanike dijelimo u dvije skupine: učitelji (N=31) i roditelji (N=176).

Upitnik za roditelje sortitali smo u tri kategorije. U kategoriju 1 su svrstani muškarci, u kategoriju 2 žene, a u anketi za roditelje je ponuđena kategorija 3 u koju su svrstani roditelji

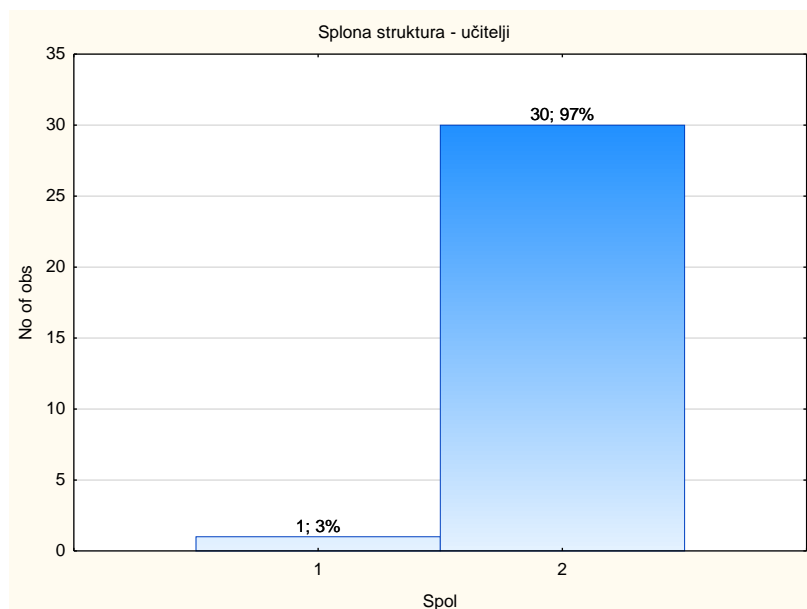
koji su zajedno ispunjavali mjerni instrument. U skupini roditelja najveći uzorak čine žene (N=146), zatim oba roditelja (N=19) te muškarci, (N=14).

Graf 3. Spolna struktura – roditelji

Skupinu učitelja također čine uglavnom žene (N=30) te jedan muški ispitanik.

Graf 4. Spolna struktura – učitelji

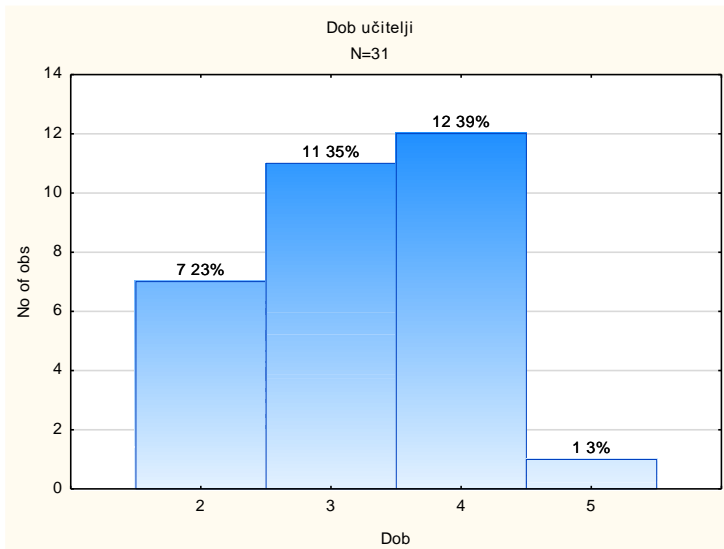

Ukupna spolna struktura uzorka je dakle 176 žena, 15 muškaraca te 19 anketa sa oba roditelja. U istraživanju bilo je ponuđeno pet dobni skupina koje su sortirane i imenovane na sljedeći način:

- 18-25 godina – skupina 1
- 26-35 godina – skupina 2

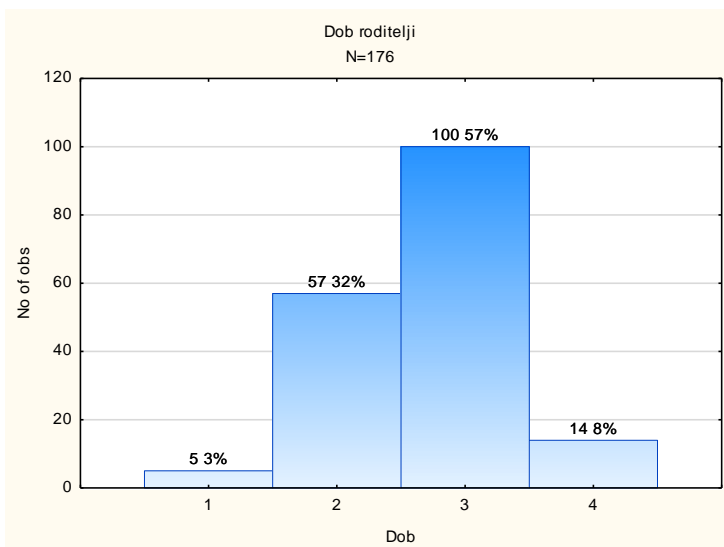
- 36-45 godina – skupina 3
- 46-55 godina – skupina 4
- 56-67 godina – skupina 5

Graf 5. Učitelji – dob po kategorijama

Ispitanici u skupini učitelja većinom spadaju u četvrtu kategoriju (12 ispitanika), zatm u treću (11 ispitanika), drugu (7 ispitanika) te u petoj kategoriji dobi imaju jednog predstavnika.

Graf 6. Roditelji – dob po kategorijama

U skupini roditelja 100 ispitanika spada u treću dobnu skupinu, 57 ispitanika u drugu dobnu skupinu, 14 u četvrtu dobnu skupinu te 5 u prvu dobnu skupinu.

7.2. Mjerni instrument

Mjerni instrument preuzet je uz dopuštenje autorice Sušanjan – Gregorović (2017) iz mjernog instrumenta „School and Family Partnerships: Questionnaires for Teachers and Parents in the Elementary and Middle Grades (Epstein i Salinas, 1993). u svrhu istraživanja roditeljske uključenosti koje je provedeno nad učiteljima. Prema autorici upitnik je izrađen prema tipovima roditeljske uključenosti koje je razvila autorica Epstein (1992,1995). Preuzet mjerni instrument sastoji se od tri skupine čestica. Prva skupina se odnosi na stavove učitelja o roditeljskoj uključenosti, druga skupina na komunikaciju učitelja i roditelja, a treća na volontiranje i načine uključivanja roditelja u školske aktivnosti.

Mjerni instrument za ovo istraživanje na samom početku sadrži čestice o spolu i dobnoj skupini ispitanika, a nakon toga prva skupina čestica sadrži 11 pitanja o kvaliteti komunikacije između učitelja i roditelja (koliko često se uspostavlja komunikacija učitelj – roditelj, fleksibilnost u komunikaciji, informiranost o odgojno – obrazovnom procesu, uvažavanje u komunikaciji...), a čestice nisu modificirane u odnosu na izvorni mjerni instrument. Druga skupina čestica ispituje volontiranje i način uključivanja roditelja u školske aktivnosti (roditelji kao gosti predavači, pratnja na izletima, sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima...), a sadrži 12 nepromjenjenih čestica u odnosu na original. Treća skupina čestica odnosila se na stav o suradnji (jesu li učitelji i roditelji partneri u obrazovanju, važnost suradnje,...), a sadrži 11 čestica. Tvrdnje su pokazale zadovoljavajuća faktorska zasićenja na odgovarajućem faktoru a koeficijenti pouzdanosti su iznosili: za uzorak roditelja 0.85 0.93, 0.88 i za uzorak učitelja 0.88, 0.93 i 0.92.

Za mjerenje ličnosti korišten je International Personality Item Pool (IPIP, Mlačić i Goldberg, 2007). Upitnik se sastoji od 50 tvrdnji, a tvrdnje mjere pet dimenzija ličnosti:

- Ekstraverzija (Unosim živost u neku zabavu, ne pričam puno...)
- Ugodnost (Ne brinem se puno za druge ljude, osjetljiv(a) sam na tuđe osjećaje...)
- Savjesnost (Ostavljam svoje stvari posvuda, izbjegavam obveze...)
- Emocionalna stabilnost (Lako podliježem stresu, uglavnom se osjećam opušteno...)
- Intelekt (Imam bogat rječnik, teško razumijem apstraktne ideje...)

U upitniku korištena je Likertova ljestvica, a u prve tri skupine za odgovaranje ispitanicima je bilo ponuđeno pet mogućih odgovora: 1- uopće se ne slažem, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - niti se slažem, niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 - u potpunosti se slažem. Četvrta

skupina sadržavala je odgovore : 1 - Posve netočno , 2- Uglavnom netočno, 3 - Ni točno ni netočno , 4 - Uglavnom točno, 5 - Posve točno. Tvrdnje su pokazale zadovoljavajuća faktorska zasićenja na odgovarajućem faktoru a koeficijenti pouzdanosti su iznosili: za uzorak roditelja 0.74, 0.57, 0.78, 0.81, 0.68 i za uzorak učitelja 0.82, 0.57, 0.78, 0.81, 0.68.

7.3. Postupak provođenja istraživanja

Istraživanje je provedeno tijekom lipnja, rujna i listopada 2022. godine. Ravnatelji su dali svoju suglasnost o provođenju istraživanja s djelatnicima i roditeljima. Upitnici su podijeljeni učiteljima i roditeljima iz njihovih razreda u prostorijama škole u papirnatom obliku. Kada su upitnici bili ispunjeni učitelji su kontaktirali istraživača.

Učitelji i roditelji su upoznati sa svrhom provedbe istraživanja, a sudjelovanje je bilo dobrovoljno i u potpunosti anonimno.

8. Analiza podataka

Analiza rezultata istraživanja uključivala je deskriptivnu statistiku kojom su kvantitativno opisani ukupni podaci istraživanja te razlike između dvije skupine nad kojima se provodilo istraživanje – učitelja i roditelja. Nadalje, Spearmanovim koeficijentom korelacije utvrđivala se povezanost između percepcije suradnje sa osobinama ličnosti.

Podaci prikupljeni u ovom istraživanju proučavani su i analizirani u računalnom programu Statistica.

8.1. Percepcija suradnje kod učitelja i roditelja - kvaliteta komunikacije, volontiranje i stav prema suradnji

Prvi problem je bio ispitati kakva je općenito percepcija suradnje kod učitelja i roditelja. Prve tri skupne pitanja u mjernom instrumentu odnose se na percepciju kvalitete komunikacije između roditelja i učitelja, način uključivanja roditelja u odgojno – obrazovni sustav (volontiranje) te na stav o suradnji.

Na podacima je napravljena deskriptivna statistika, a istraživanje je dalo sljedeće rezultate:

Tablica 3. Deskriptivna statistika REZULTATI – UČITELJI

Varijable	Deskriptivna statistika (Učitelji)						
	N	M	Min	Max	SD	Simetričnost	Zaobljenost
KOMUNIKACIJA	31	4.33	2.45	5.00	0.62	-1.27	1.39
VOLONTIRANJE	31	2.92	1.16	5.00	1.08	0.38	-0.53
STAV	31	4.27	2.00	5.00	0.80	-1.20	0.89
EKSTRAVERZIJA	31	3.39	2.30	4.80	0.66	0.40	-0.42
UGODNOST	31	4.23	3.40	5.00	0.44	0.25	-0.75
SAVJESNOST	31	4.13	3.00	5.00	0.57	-0.17	-0.81
EMOCIONALNA STABILNOST	31	3.58	2.10	4.80	0.73	-0.32	-0.69
INTELEKT	31	4.00	3.00	5.00	0.54	-0.12	-0.69

Tablica 4. Deskriptivna statistika REZULTATI – RODITELJI

Varijable	Deskriptivna statistika (Roditelji)						
	N	M	Min	Max	SD	Simetričnost	Zaobljenost
KOMUNIKACIJA	179	4,38	1,72	5,00	0,56	-1,51	3,19
VOLONTIRANJE	178	2,45	1,00	5,00	1,10	0,50	-0,53
STAV	179	4,35	2,30	5,00	0,68	-0,94	0,08
EKSTRAVERZIJA	179	3,24	2,40	4,80	0,38	1,02	2,60
UGODNOST	179	3,22	2,10	4,60	0,35	0,05	1,24
SAVJESNOST	179	3,13	2,00	4,10	0,34	-0,46	1,35
EMOCIONALNA STABILNOST	179	2,59	1,20	4,20	0,56	0,10	-0,08
INTELEKT	179	3,20	2,20	4,90	0,40	0,78	1,94

Tablica 5. Rezultati čestice- „Roditelji su dobrodošli u mojoj učionici“

Varijable	Deskriptivna statistika (Učitelji)				
	N	M	Min	Max	SD
S11	31	4,51	2,00	5,00	0,81

Komunikacija se u oba slučaja ocijenila kao pozitivna i ispitanici je ocjenjuju kao zadovoljavajuću. Dakle komunikacija je opisana kao fleksibilna, informativna, inkluzivna, otvorena i ravnopravna. Takav pogled se i dalje prenosi na stav što bi moglo sugerirati da obe skupine to vide kao važan aspekt školovanja – dok roditelji smatraju da su važni za uspješnu suradnju koja se zatim preslikava na djetetov napredak, učitelji potvrđuju taj stav te pokazuju da su spremni roditelje uključiti u sve procese, što najbolje prikazuje čestica iz tablice 5. gdje je prikazano da učitelji visoko ocjenjuju svoju želju za uključivanjem roditelja u učionice.

Međutim, optimističan pogled se preokreće u dijelu volontiranja, tj. uključivanja roditelja, koji obe skupine ispitanika ocjenjuju nisko s minimalno suzdržanim odgovorima roditelja.

Tablica 6. Prikaz rezultata čestice „Učiteljima je potrebno odgovarajuće usavršavanje, podrška i pomoć za uspješno uključivanje roditelja“ - roditelji

Deskriptivna statistika (Roditelji)					
Varijable	N	M	Min	Max	SD
S8	179	4,01	1,00	5,00	1,16

Tablica 7.. Prikaz rezultata čestice „Učiteljima je potrebno odgovarajuće usavršavanje, podrška i pomoć za uspješno uključivanje roditelja“- učitelji

Deskriptivna statistika (Učitelji)					
Varijable	N	M	Min	Max	SD
S8	31	3,87	1,00	5,00	1,47

Zanimljivi su rezultati čestice o edukaciji učitelja za rad s roditeljima u tablici 6. i 7. ne pokazuju značajne razlike, ali roditelji smatraju da je učiteljima potrebna edukacija više nego sami učitelji, iako treba imati na umu da bi rezultati možda bili drugačiji kod većeg uzorka učitelja.

Tablica 8. Testiranje značajnosti razlika u percepciji suradnje između roditelja i učitelja

Varijable	M1	M2	t	p
Komunikacija	4,34	4,29	0,30	0,76
Volontiranje	2,03	2,63	1,17	0,25
Stav	4,75	4,37	-0,52	0,60

Izostanak povezanosti možemo objasniti različitom razinom specifičnosti u procjenama. Roditelji su procjenjivali specifičnog učitelja, a učitelji suradnju s roditeljima općenito.

8.2. Spolne razlike u procjeni suradnje – majke i očevi

Sljedeći problem bio je ima li razlika u percepciji suradnje između majki i očeva. Na podacima proveden je neparametrijski Mann–Whitney U test nad grupom 1 (očevi - G1) i grupom 2 (majke – G2). Tablica 9 prezentira rezultate o percepciji suradnje vezane uz komunikaciju, tablica 9.1.uz roditeljsku uključenost (volontiranje), a tablica 9.2. uz stavove prema suradnji.

Tablica 9. Spolne razlike kod roditelja – **komunikacija**

Varijabla	G1	G2	U	Z	p	Očevi N	Majke N	2*1 sided exact p
Komunikacija	1133.50	11746.50	1015.59	0.04	0.97	14	146	0.97

Tablica 9.1. Spolne razlike kod roditelja – **roditeljska uključenost (volontiranje)**

Varijabla	G1	G2	U	Z	p	Očevi N	Majke N	2*1 sided exact p
Volontiranje	814.00	11906.00	709.00	-1.85	0.06	14	146	0.06

Tablica 9.2. Spolne razlike kod roditelja – **stav prema suradnji**

Varijabla	G1	G2	U	Z	p	Očevi N	Majke N	2*1 sided exact p
Stav	1075.00	11805.00	970.00	-0.31	0.75	14	146	0.75

Rezultati su pokazali da razlike u procjenama nisu značajne ni u jednoj od navedenih kategorija, dakle rezultati pokazuju da majke i očevi slično ocjenjuju sve aspekte suradnje, imajući na umu manju brojnost muške populacije kod roditelja.

8.3. Postoji li povezanost između učiteljskih i roditeljskih procjena suradnje?

U narednom poglavlju dolazimo do usporedbe, točnije pronalaženja korelacije između učiteljskih i roditeljskih procjena komunikacije, roditeljske uključenosti i suradnje. Priložena tablica (tablica 10.) prikazuje podatke dobivene Spearmanovim koeficijentom korelacije ranga.

Tablica 10. Korelacija roditeljskih i učiteljskih procjena

Spearman Rank Order Correlations (**R-UČ procjena**) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$

Varijable	KOMUČ	VOLUČ	STAVUČ	KOMR	VOLR	STAVR
KOMUČ	1.00					
VOLUČ	0.22	1.00				
STAVUČ	0.57	0.50	1.00			
KOMR	0.01	-0.22	-0.28	1.00		
VOLR	-0.17	-0.17	-0.08	-0.06	1.00	
STAVR	-0.00	-0.00	0.18	0.23	0.48	1.00

Legenda: Puna imena varijabli su komuniciranje, volontiranje i stav. Varijable sa sufiksom -UČ- predstavljaju učitelje, a varijable sa sufikom -R- roditelje.

Rezultati ne pokazuju značajnu međusobnu povezanost između roditeljskih i učiteljskih procjena suradnje. Kod učitelja su u relaciji stav i komunikacija s roditeljima te stav i uključivanje roditelja u učionice – dakle možemo zaključiti da su učitelji s boljim stavom prema suradnji otvoreniji prema komunikaciji i uključivanju roditelja u odgojno- obrazovni proces. Kod roditelja se pokazuje korelacija između stave prema suradnji i njihovoj spremnosti da se uključe u odgojno – obrazovni process.

8.4. Povezanost percepcije suradnje s osobinama ličnosti

Posljednji dio istraživanja bio je istražiti povezanost percepcije suradnje s osobinama ličnosti, a tablica 11. sadrži rezultate povezanosti procjene suradnje s osobinama ličnosti kod učitelja.

Tablica 11. Povezanost procjene suradnje s osobinama ličnosti - učitelji

Varijable	Spearman Rank Order Correlations (Učitelji) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$							
	KOM	VOL	STAV	EKS	UGO	SAVJ	E.ST.	INT
KOM	1.00							
VOL	0.22	1.00						
STAV	0.57	0.50	1.00					
EKS	-0.09	0.21	0.25	1.00				
UGO	0.30	0.16	0.47	0.37	1.00			
SAVJ	0.40	0.49	0.35	0.25	0.23	1.00		
E.ST.	0.10	0.21	0.35	0.56	0.36	0.41	1.00	
INT	0.14	0.25	0.26	0.34	0.35	0.68	0.45	1.00

Rezultati indiciraju na povezanost savjesnosti s komunikacijom i uključivanjem roditelja u školske procese. Nadalje, razotkriva se povezanost između ugodnosti i stava prema suradnji, ali također stava s emocionalnom stabilnosti. Dakle možemo zaključiti da emocionalno stabilniji i ugodniji učitelji imaju pozitivniji stav prema suradnji, a savjesniji učitelji imaju bolju komunikaciju s roditeljima te su naklonjeniji uključivanju roditelja.

Sljedeća tablica (Tablica 12.) prikazuje povezanost procjene suradnje s osobinama ličnosti kod roditelja.

Tablica 12. Povezanost procjene suradnje s osobinama ličnosti - **roditelji**

Varijable	KOM	VOL	STAV	EKS	UGO	SAVJ	E.ST	INT	Dob	Spol
KOM	1.00									
VOL	0.07	1.00								
STAV	0.14	0.42	1.00							
EKS	0.09	0.13	0.11	1.00						
UGO	0.20	0.11	0.24	0.42	1.00					
SAVJ	0.11	0.18	0.40	0.29	0.40	1.00				
E.ST	-0.08	-0.07	-0.03	0.18	0.13	0.01	1.00			
INT	0.10	0.11	0.16	0.42	0.49	0.49	0.24	1.00		
Dob	0.03	-0.10	-0.14	0.01	-0.09	-0.13	0.05	-0.11	1.00	
Spol	0.16	0.03	-0.01	0.09	0.16	0.05	0.10	0.19	-0.16	1.00

Rezultati u kategoriji komunikacije pokazuju povezanost s ugodnošću i spolom. Kategorija roditeljske uključenosti (volontiranje) u relaciji je sa savjesnošću, dok kategorija stava prema suradnji korelira sa ugodnošću, stavom, ali i intelektom. Rezultati pokazuju da postoji korelacija između spola i ugodnosti, intelekta te najvažnije komunikacije u suradnji.

Stoga rezultati ukazuju na to da uspješniju komunikaciju postižu roditelji koji sebe procjenjuju ugodnijima, također žene ocjenjuju sebe uspješnijima u komunikaciji nego očevi. Nadalje, roditelji koji su savjesniji bit će motiviraniji u uključivanju u odgojno – obrazovni proces. Štoviše roditelji koji sebe vide kao ugodne i savjesne imaju pozitivniji pogled na suradnju, ali roditelji s pozitivnijim stavom prema suradnji također ocjenjuju da imaju visoku

razinu intelekta. Također žene ocjenjuju da imaju bolju komunikaciju sa učiteljima, ali se također percipiraju kao ugodnije i s boljim intelektom u odnosu na očeve.

9. Rasprava

U ovom istraživanju imali smo četiri hipoteze od kojih su dvije potvrđene, dok su dvije opovrgnute. Prva hipoteza je bila vezana uz deskriptivne rezultate percipiranja suradnje od strane učitelja i roditelja, točnije da je stvorena dobra komunikacija, stav prema suradnji je pozitivan, ali se roditelji ne uključuju aktivno što je pokazalo i istraživanje o roditeljskoj uključenosti (Šušanj Gregorović, 2017).

Nisku raznu aktivnog sudjelovanja potvrđuje istraživanje o ulozi roditeljske uključenosti u aktivnostima škole iz 2020 koje također ukazuje na pasivniju ulogu roditelja. Međutim imaju pozitivan stav prema suradnji, ali se ne pronalaze u aktivnostima koje su im dostupne (Tokić, 2020).

Tokić ističe još jedan aspekt problematike vezane uz suradnju. Tehnologija je uvelike pomogla komunikaciji i brzom razmjeni informacija, te su u ovom istraživanju roditelji spomenuli nedovoljnu ažurnost službenih školskih stranica što može biti dodatan problem roditeljima čije radno vrijeme se poklapa s radom škole pa nisu u mogućnosti aktivno sudjelovati u aktivnostima škole. Što učiniti u takvim situacijama? Iako se prirodno prikazuje alternativno rješenje da se učitelji prilagođavaju roditeljima no je li prikladno da učitelji odvajaju svoje slobodno vrijeme za prilagođavanje svim roditeljima. S druge strane ako u takvim situacijama svedemo komunikaciju na kontakt isključivo preko poruka ili e-mailova hoće li to narušiti kvalitetu suradnje kada nismo u mogućnosti komunicirati s roditeljima u živo. Komuniciranje uživo nam omogućuje da prikupimo više informacija, kvalitetnije je i smanjuje se šum u komunikacijskom kanalu.

Diskutirano je na početku rada o tome što zapravo znači roditeljska uključenost, pa se postavlja pitanje iako je istraživanje pokazalo niske rezultate u aktivnom uključivanju možemo li zaključiti da roditelji nisu dovoljno uključeni u obrazovanje svoje djece ili pak da učitelji ne pokazuju dovoljno inicijative? S obzirom na to da su rezultati u komunikaciji i stavu zadovoljavajući, mogu nas navesti na zaključak da roditelji žele biti uključeni, no nisu zainteresirani za aktivnosti koje se nude ili nisu dostupni u vrijeme obavljanja tih aktivnosti. No, ne dovodi se u pitanje koliko takve aktivnosti (ukoliko bi roditelji mogli sudjelovati) pomažu i roditeljima da nauče nove tehnike za učenje koje mogu kasnije primjeniti u svojem domu i kojima osnažuju svoju roditeljsku ulogu. (Juričić, 2009)

Juričić (2009) također ističe jedan nespomenuti aspekt u mnogim radovima, a to je da se u partnerstvu moraju poznavati i granice i roditelja i učitelja koje se ne smiju prelaziti.

Tu dolazimo do jedne od kompetencija učitelja, a to je fleksibilnost i razumijevanje da su i roditelji različiti s različitim interesima kojima bi se trebali prilagoditi i tražiti roditeljske vrline u kontrastu odbacivanja roditelja kao nedovoljno aktivnih.

Upravo zbog potrebe za takvim kompetencijama i znanjima potrebno je usavršavanje, bilo ono formalno ili informalno (Basta, 2008) s čime se slažu roditelji (tablica 10).

Nadalje, sljedeća hipoteza je bila da će se pokazati spolne razlike u procjeni suradnje što se ispostavilo netočnim. Rezultati nisu pokazali značajne razlike procjene suradnje u spolu, iako se kasnije ispostavilo da kvaliteta komunikacije ima povezanost sa spolom, ali moguće je da su te razlike značajne zbog veličine uzorka očeva.

Iako obe skupine ispitanika pokazuju sličnu procjenu kvalitete komunikacije i stava prema suradnji, a uključivanje roditelja procjenjuju kao pasivnije ipak se nije pojavila povezanost između učiteljskih i roditeljskih procjena. Povezanost se možda nije pojavila zbog premalog uzorka učitelja, dok je s druge strane procjena roditelja svedena na specifičnog učitelja.

Nadalje, u problemu povezanosti osobina ličnosti i procjene suradnje komunikacija pokazuje povezanost s ugodnošću i spolom. Ugodnost je osobina ličnosti za koju se teorijski mogla pretpostaviti povezanost s komunikacijom i stavom što se u konačnici pokazalo točno, dok s druge strane ekstraverzija nije pokazala značajnu povezanost ni s komunikacijom ni sa stavom. Zanimljivo je da je savjesnost pokazala povezanost sa stavom i roditeljskom uključenosti. Dakle roditelji koji sebe smatraju savjesnijima i pažljivima imaju bolji stav prema suradnji, ali i u većem uključivanju u aktivnosti odgojno – obrazovnog procesa.

Iako je ovo istraživanje dalo zanimljive rezultate i spomenulo mnoge teorije, s obzirom na širinu ove teme nije bez svojih nedostataka. U istraživanju o uključenosti roditelja Jurčić (2009) ispitao je i razlike uključenost roditelja s obzirom na razinu obrazovanja te je istraživanje i pokazalo značajne razlike. Varijablu razine obrazovanja te socioekonomskog statusa ovo istraživanje izostavlja, iako bi takve varijable dale bolji uvid u razloge uključenosti/neuključenosti. Također je uzorak učitelja prigodan mali, te bi u sljedećim istraživanjima trebalo proširiti uzorak učitelja, a i roditelja. Moglo se uključiti i pitanje otvorenog tipa gdje su roditelji mogli predložiti neke primjere aktivnosti koje bi za njih bile zadovoljavajuće, a dalo bi bolju ideju o tome kako roditelji zamišljaju uključenost.

10. Zaključak

Istraživanje je u skladu s pretpostavkama pokazalo da roditelji i učitelj uglavnom imaju pozitivan pogled na suradnju i komunikaciju, ali pravo partnerstvo izostaje kod oblika uključivanja roditelja u cjelokupni odgojno-obrazovni proces. Takvi rezultati nas navode na zaključak da vlada tradicionalni oblik suradnje, točnije da se apostrofira mnoštvo informacija bez prioritiziranja pristupa učitelju/roditelju kao jedinki.

Što uopće može stajati na putu pravog partnerstva između roditelja i učitelja? Prije svega naglasak u pokušajima da se unaprijedi partnerstvo je na učitelju jer je on glavna poveznica između škole i djeteta, ali i stručna osoba u lancu suradnje. No, koliko su učitelji doista educirani za partnerstvo? Točnije koliko su educirani o komunikaciji, suradnji, sukobima i kako riješiti sukobe u okvirima formalnog obrazovanja. Na tu varijablu može utjecati više faktora – sveučilišno obrazovanje ili pak individualne razlike učitelja. Zanimljivo je da je čestica „Učiteljima je potrebno odgovarajuće usavršavanje, podrška i pomoć za uspješno uključivanje roditelja“ ima aritmetičku sredinu 4 kod odgovora roditelja, što znači da i roditelji uglavnom podržavaju daljinu edukaciju učitelja o radu s roditeljima.

Rezultati pokazuju da obje skupine imaju pozitivan stav prema suradnji te da smatraju da je ključna roditeljska uključenost. Iako samu uključenost procjenjuju kao nisku, postoji svjesnost o njezinoj važnosti. Možda je i suvremeniji pristup suradnji doveo do toga da roditelji žele sve veću uključenost u obrazovanje svoje djece ili je populacija kolektivno uvidjela da je partnerstvo esencijalno za akademski i socijalni napredak učenika. U kontrastu tradicionalnog pogleda na školovanje gdje je učitelj iznad roditelja, unaprjeđenje obrazovanja i rezultati sve više istraživanja dovode partnerstvo u centar pažnje učiteljima jednako kao i roditeljima. Kada učitelji i roditelji rade zajedno stvaraju okruženje u kojem učenici sigurno mogu rasti i napredovati sa što manje prepreka. Ono što je najveća snaga takvog pristupa je što svaka strana stječe bolje razumijevanje djetetovih snaga, slabosti, stila učenja jer se te informacije zatim razmjenjuju i prema tim informacijama roditelji i učitelji mogu postupati.

Kada učitelji i roditelji redovito komuniciraju i dijele informacije, umjesto da se čuju samo s vremena na vrijeme, mogu pravovremeno ukloniti teškoće u akademskom i socijalnom pogledu djetetova života što ojačava zajedništvo i na višim razinama školskog okruženja, što u produžetku beneficira roditelje, učitelje, školu i cijelu zajednicu. Iako se uspješno partnerstvo pokušava promicati, realno je da ponekad naiđemo na barijere koje mogu otežati postizanje i održavanje uspješnog partnerstva. Neke od tih prepreka su naravno manjak komunikacije ili neuspješna komunikacija, drugačija očekivanja ili možda prijašnja negativna

iskustva sa roditeljima/učiteljima. Osobine ličnosti (emocionalna stabilnost, savjesnost...) su ključne u tim odnosima i ukazuju na to s kim ćemo imati uspješniju i jednostavniju suradnju. Bez obzira na sve teškoće se može i treba zadržati pozitivan i nepokolebljiv stav - u suradnji glavni cilj je dobrobit djeteta, a uz međusobno poštivanje, razumijevanje i trud se može postići uspješna suradnja, točnije - partnerstvo.

11.Literatura

1. Bakker, J., Denessen, E. i Brus-Laeven, M. (2007). Socio-economic background, parental involvement and teacher perceptions of these inrelation to pupil achievement. *Educational Studies*, 33 (2), 177–192. <https://doi.org/10.1080/03055690601068345>
2. Baranović, B. (2006.) Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj: Različite perspektive. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. Zagreb.
3. Bedeniković Lež, M. (2009). 'Uloga majke u školskom uspjehu djeteta', *Školski vjesnik*, 58(3.), str. 331-344. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/82603> (Datum pristupa: 1.10.2021.)
4. Basta, S. (2008). Roditelji i škola: odgoj nenasilnog djeteta. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 149(4), 481-493.
5. Brajša, P., Brajša-Žganec, A., & Slunjski, E. 1999. Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja: priručnik za rad na sebi namijenjen roditeljima, odgojiteljima, učiteljima i svima koji žele unaprijediti svoj odnos s djecom. Pula. CASH.
6. Brajša – Žganec, A., Lopižić, J., Penezić, Z. 2014. Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva. Zagreb. Naklada Slap.
7. Deglin, M. (2016). Stilovi roditeljstva i njihov utjecaj na razvoj djeteta (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Teacher Education).
8. Domović, V. 2004. Školsko ozračje i učinkovitost škole. Jastrebarsko. Naklada Slap.
9. Drandić, D., i Radetić Paić, M. (2020). Suradnja u inkluzivnim školama: Kako pomoćnici u nastavi procjenjuju njihovu suradnju s učiteljima u razredu?', *Ljetopis socijalnog rada*, 27(1), str. 151-178. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v27i1.287>
10. Grant, W. 2005. Kako riješiti sukobe i pretvoriti ih u suradnju. Zagreb. Mozaik knjiga.
11. Gruden, Z., Gruden, V. 2006. Dijete – škola – roditelj. Medicinska naklada. Zagreb.
12. Hercigonja, Z. (2020). „Roditelji i nastavnici – odgojni partneri“, *Varaždinski učitelj*, 3(3), str. 44-55. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/227727> (Datum pristupa: 18.9.2021.)
13. Janković, J. 2002. Sukob ili suradnja. Alinea. Zagreb.
14. Jurčić, M. (2009). Spremnost roditelja za sudjelovanje u razrednim i školskim aktivnostima. *Pedagoška istraživanja*, 6(1-2), 139-151.
15. Jurković, G. (2017). Definiranje obitelji u suvremenom kontekstu (*Doktorska disertacija, Josip Juraj Strossmayer Sveučilište u Osijeku, Fakultet humanističkih i socijoloških znanosti, odjel za pedagogiju*)

15. Kantorova, J. 2009. The school climate – theoretical principles and research from the perspective of students, teachers and parents. *Odgojne znanosti*, 11(1(17)), str. 183-189. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/40015> (Datum pristupa: 10.10.2021.)
16. Klarin, M. 2006. Razvoj djece u socijalnom kontekstu. Jastrebarsko. Naklada Slap.
17. Kušević, B. (2016). 'Zainteresirani roditelji uvijek nađu vremena za dolazak u školu! Suradnja obitelji i škole u kontekstu reprodukcije društvenih nejednakosti', *Društvena istraživanja*, 25(2), str. 179-198. . <https://doi.org/10.5559/di.25.2.02>
18. Ljubetić, M. (2012). Donose li dobre roditelje rode. Zagreb: Profil.
19. Ljubetić, M. (2014.). Od Suradnje do partnerstva obitelji, odgojno – obrazovne ustanove i zajednice. Zagreb. Element.
20. Masheder, M. 1995. Suradujmo!: djelatnosti i zamisli o miroljubivom rješavanju sukoba namijenjenm roditeljima i učiteljima djece mlađe dobi. Osijek. Sitograf.
21. Mavračić Miković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću. *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 3(3.), 69-84.
22. Milanović, M. i suradnice. 2014. Pomozimo im rasti: Priručnik za partnerstvo roditelja i odgojitelja. Zagreb. Golden marketing – Tehnička knjiga.
23. Mlačić, B., & Goldberg, L. R. (2007). An analysis of a cross-cultural personality inventory: The IPIP Big-Five factor markers in Croatia. *Journal of personality assessment*, 88(2), 168-177.
24. Oostdam, R., Hooge, E. (2012). Making the difference with active parenting; forming educational partnership between parents and school. *European Journal of Psychology of Education*, 28, 337–351. <https://doi.org/10.1007/s10212-012-0117-6>
25. Petar, S., Vrhovski, I. 2004. Ljudska strana upravljanja ljudima. Zagreb. Mozaik knjiga.
26. Petrović-Sočo, B. (1995). Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s dječjim vrtićem. *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja*, 4(18+ 19), 613-625.
27. Pintar, Ž. (2018). Odgojitelji i odgojna partnerstva u kontekstu ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Acta Iadertina*, 15(1), 0-0.
28. Pravilnik o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi (»Narodne novine«, broj 87/08., 86/09., 92/10., 105/10. – ispr., 90/11., 16/12., 86/12. i 94/13.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_03_34_613.html

29. Prša, S. (2016). *Individualne razlike i radno ponašanje: Učinci Osobina Ličnosti* (Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Psychology). Škutor, M. (2014). Partnerstvo škole i obitelji–temelj dječjeg uspjeha. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 154(3), 209-222.
30. Silov, M. 2002. Kakav učitelj, takva škola. Velika Gorica. Persona
31. Sušanj Gregorović, K. (2018). 'Dobrobiti roditeljske uključenosti u obrazovanje djeteta', *Napredak*, 159(1 - 2), str. 101-113. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/202777> (Datum pristupa: 15.9.2021.)
32. Sušanj Gregorović, K. (2017). 'Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta: stavovi i praksa učitelja', *Školski vjesnik*, 66(3.), str. 347-376. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/193277> (Datum pristupa: 14.9.2021.)
33. Škrobica, V. (2008). Asertivnost kao važna komunikacijska vještina knjižničara u školskoj knjižnici. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 57(3.-4.), 391-403.
34. Tokić, R. (2020). Participativna uloga roditelja u aktivnostima škole. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 161(1-2), 105-122.
35. Varga, M. (2011). Upravljanje ljudskim potencijalima kroz motivaciju. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 2(1), 152-169.
36. Višnjić Jetvić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. 2018. Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb. Alfa.
37. Zuković, S. (2013). Partnerstvo porodice, škole i zajednice – teorijski i praktični aspekti. *Annual Review of the Faculty of Philosophy/Godisnjak Filozofskog Fakulteta*, 38(2).